

ELEMENTAARLAUSED EESTI KEELES

Huno Rätsep

Eesti keele lihtlause ehitus on küllaltki keeruline: siin on rohkesti grammatilisi ja semantilisi kitsendusi, siin on ka rohkesti varieerimisvõimalusi. Kahtlemata on lihtlauseid võimalik liigitada mitmeti sõltuvalt tunnustest, mis võetakse liigituse aluseks. Ent ilmeesti on neis variantides ja kitsendustes orienteerumiseks vaja välis-
tada lausetest esialgu osa elemente ja üldistamise teel leida invariante, millele saaks rajada lihtlause moods-
tamise detailsema kirjelduse.

Käesolevas esituses on tähelepanu keskusesse seatud need lihtlause komponendid, mida tingib selles lihtlausees keskset osa etendav finitiises vormis verb, lihtlause põ-
hiverb. Me eeldame, et põhiverbist sõltub terve rida liht-
lause ehituse olulisi, relevantseid tunnuseid, ja püüame jälgida eeskätt seda, missuguseid morfoloogilisi vorme või nende vormide klasse teatud verbid teatud tähenduses nõua-
vad.

Verbi poolt otseselt tingitud morfoloogilisi vorme ja nende klasse nimetame verbi seotud laienditeks¹ ja vastandame need vabadele laiend-

¹ Verbi seotud laiendite hulka arvame ka lause grammatilise subjekti, sest selle olemasolu ja vorm sõltub teatud piirides samuti verbist.

d i t e l e , mida verbid tavaliselt otseselt ei tingi. Seotud laiendid võivad oma tingituse tugevusel olla kahesugused. F a k u l t a t i i v s e t e l a i e n d i t e vormi määrab verb, kuid verb ise ei nõua nende laiendite tingimatut esinemist lauses. Fakultatiivse laiendi olemasolu sõltub juba muudest teguritest, näiteks kõne asust, kõneleja kavatsusest. Sellise laiendi puudumisel ei muutu kõnealune lause ebagrammatiliseks. Näiteks lauses Jaan istus pingile esindab fakultatiivset seotud laiendit sõna pingile (substantiiv allatiivis). Ilma selle laiendita on lause Jaan istus ikkagi grammatiline, olgugi et mitmene (s. t. Jaan kas oli istuvas asendis või siirdus istuvasse asendisse).

Teine liik seotud laiendeid - o b l i g a t o o r s e d l a i e n d i d seevastu on verbiga tugevamini seotud. Verb nõuab nende puhul mitte ainult laiendi teatud grammatilist vormi, vaid ka selle laiendi tingimatut olemasolu kontekstivabas lauses. Kui vastav laiend niisugusest lausest puudub, siis jääb lause puudulikuks, on halvasti moodustatud, ebagrammatiline. Seotud laiendite selle liigi obligatoorsuse põhjuseks on ühelt poolt verbi tähenduse üldisus, teiselt poolt aga verbi tähendusele aluseks olevate situatsioonide iseärasused (lähemalt Rätsep 1972a). Näiteks lauses Jaan hoolitses lapse eest on element lapse eest obligatoorne seotud laiend, sest selleta on lause (*Jaan hoolitses) ebagrammatiline.

Me eristame kontekstivaba lauset kontekstisidusast lausest. K o n t e k s t i v a b a l a u s e on korrektne, täielik ka väljaspool kõnelist ja situatiivset konteksti. Ta võib moodustada iseseisva lausungi. K o n t e k s t i s i d u s l a u s e on täielik, korrektne ainult kindlas (sõnalises või situatiivses) kontekstis, mis täiendab lause enese puudujäike. Antud kontekstist väljaspool on selline lause puudulik, ebagrammatiline. Nii on lause Jaan istus kontekstivaba, ent lause Jaan hoolitses saab esineda ainult kontekstisidusalt, näiteks vas-

tuslausena küsimusele Kes hoolitses lapse eest? või pikemas kontekstis Jaan hoolitses ja hooldas, aga lilled ei kasvanud ikkagi. Järgnevas vaatleme ainult kontekstivabade lihtlausete malle. Et kontekstisidusad laused on kontekstivabalt ebagrammatilised, siis tähistame nad väljaspool konteksti ebagrammatilisuse tähisega⁺.

Tuleb juhtida tähelepanu veel asjaolule, et on verbe (vastandina hoolitsema tüüpi verbidele), mis nõuavad tingimata laiendeid ka enamikus kontekstides, s. t. on verbe, mis ka kontekstisidusalt saavad esineda ilma seotud laienditeta härrimiselt piiratult. Sellised on näiteks vahakordi osutavad verbid kuuluma, käituma, suhtuma jt. Võrrele lauseid

See raamat kuulub mulle. ⁺ See raamat kuulub.

Juhan käitus ujedalt. ⁺ Juhan käitus.

Peeter suhtus eksamisse tõsiselt. ⁺ Peeter suhtus.

⁺ Peeter suhtus eksamisse.

⁺ Peeter suhtus tõsiselt.

Sellised üliobligatoorse seotud laienditeta laused ei saa esineda tavalistes kontekstides, jutustava lausungi osana. Nad on võimalikud vahest ainult küsilauseste vastuslausetena. Et seegi seik kuulub kontekstisidusate lausete sfääri, siis edaspidises me obligatoorsete laiendite kahe liigi vahel vahet ei tee.

Lähtudes obligatoorsuse kriteeriumist on meil võimalik fikseerida lihtlausete struktuuride teatud tüüpi morfoloogilis-süntaktilised invariandid. Kui me välistame lihtlausetest kõik elemendid, mis ei kuulu obligatoorselt keske verbi (finitiverbi) juurde ja asendame konkreetsed sõnavormid nende sõnaklassi ja morfoloogilise vormi tähisega (mõnikord, nagu hiljem juttu tuleb, veelgi kõrgemate üldistatud tähistega - substitutsiooniklassidega), siis saame lausestruktuurimalli, mis kirjeldab lihtlause struktuuriminimumi. S e l l i s e i d v e r b i k e s k s e i d

minimaalse hulga laienditega abstraktseid lausestruktuurimalle nimetame elementaarlauseteksk.

Nii on konkreetse lause See raamat kuulub mulle elementaarlauseks $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{all.}$ (esimene substantiiv nominatiivis - verbi finiitvorm - teine substantiiv allatiivis) ja konkreetse lause Ja on hoolitses lapse eest elementaarlauseks $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{gen. eest}$ (esimene substantiiv nominatiivis - verbi finiitvorm - teine substantiiv genitiivis koos postpositsiooniga eest).

Elementaarlausete omadused sõltuvad verbid tähenduste iseärasustest. Seega on teatud elementaarlausete omadused teatud verbid teatud tähendustes. Ja verbid jagunevad vastavalt nende poolt nõutud elementaarlausete ühiste süntaktiliste tunnustega rühmadeks. Nii on esimene eespool esitatud elementaarlausetest verbi kuuluma üks elementaarlauseid ja teine elementaarlause verbi hoolitsema üks elementaarlauseid.

Elementaarlausete fikseerimisel ilmneb, et teatud juhtudel ei tingi verbid mitte laiendi mingit kindlat morfoloogilist vormi, vaid teatud kindla üldise grammatilise tähendusega morfoloogiliste vormide rühma. Näiteks lausetes Rong jõudis jaama. Rong jõudis sillale. Rong jõudis sillani. Rong jõudis metsa vahele tingib verb jõudma obligatoorset laiendit kui vormide klassi, millele on omane intralokaalne tähendus (kuhu-kääne), konkreetse morfoloogilise vormi valiku selle klassi sees määrab aga lause konkreetne sisu, mitte enam verb jõudma. Sellist asendusvahekorras olevate morfoloogiliste vormide klassi nimetame substitutsiooniklassiks. Lähemalt neist klassidest Rätsep 1972b: 41-52. Eelnevas näites esinevat intralokaalset substitutsiooniklassi tähistame sümboliga Di (intralokaalne direktsionaal). Seega üks verbi jõudma elementaarlauseid on $N + \text{nom. } V Di$ (s. o. substantiiv nominatiivis - verbi fi-

niitvorm - intralokaalse sisuga substitutsiooniklass). Verbid käituma ning suhtuma elementaarlausetes näeme teist substitutsiooniklassi - modaali (Mod), kuhu kuulub osa viisi osutavaid sõnu ja sõnaühendeid (näiteks meeldivalt, hästi, aga mitte paljajalu). Seega käituma verbi elementaarlause on $N + \text{nom. } V Mod$ ja suhtuma verbi elementaarlause on $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{ill. Mod}$. Nagu osutab elementaarlausete analüüs, eristatakse eesti keele elementaarlausetes üle kümne substitutsiooniklassi.

Üldistatult on antud elementaarlausetes ka grammatilise subjekti vorm, arvestades ainult neid juumi, mida tingib verb. Kuna osa- ja täisaluse esinemise tingimused on praegu alles uurimise järgus ja reeglistik ise paistab olevat küllaltki keeruline, siis olin sunnitud järgnevas elementaarlausete loendis piirduma ainult kõige olulisemate subjektiivormidega. Subjekt on võetud alati substantiivisena. Esimeses ja teises isikus pronominaalne subjekt on teatavasti fakultatiivne. Vrd. Mees tuli koju. Me tulime koju. Tulime koju. Et sellise pronominaalse subjekti pandumine ei sõltu verbi sisust, siis ei kuulu niisugused pronominaalsed lausetüübid elementaarlausete hulka ja neid tuleb lugeda pronominalisatsiooni puhul tekkivateks sekundaarseteks lausevormideks.

Üksuste järjekord elementaarlausetes pole sugugi meelevaldne, vaid see näib etendavat siin niisama tähtsat osa kui mõni morfoloogiline tunnus. Elementaarlausete fikseerimisel olen pidanud kinni neutraalsest sõnajärjest ja jätnud kõrvale emfaatilised sõnajärjevariandid. Nagu näitab analüüsitud materjal, esineb eesti keele elementaarlausetes kaheksa neutraalset sõnajärge - SV(L) ja (L)VS (s. o. subjekt - verb - (laiend) ja (laiend) - verb - subjekt)²,

² Senises sõnajärje põhitüpe eritlevas kirjanduses (näit. J. Greenberg 1963) on opereeritud vormelitega SVO, OVS, kus O märgib objekti. Kuna eesti keeles objekt on tavaliselt kolme käändega piiratud lauseliige, nähtus aga puudub üldse igasugust obligatoorset laiendit, siis asendasime vormelis O sümboliga L (=obligatoorne seotud laiend, mis pole subjekt). Sulgudes on see sümbol näitanaks, et reegel kehtib ka sellise laiendita verbid kohta.

kusjuures see erinevus on tingitud verbist (tema tähendusest, mitte mingitest muudest asjaoludest. Näiteks verbidel tegelema ja kaasnema on mõlemal elementaarlauses elemendid $N+nom.$, V , $N+kom.$, kuid nende järjekord on relevantsest erinev. tegelema elementaarlauseks on $N+nom.$ V $N+kom.$ (Jaan tegeles äikese uurimisega), seevastu kaasnema elementaarlauseks on $N+kom.$ V $N+nom.$ (Formaiga kaasnes äike). Samuti on lugu verbidega rajanema ja hakkama. rajanema elementaarlauseks on $N^1+nom.$ V $N^2+ad.$ (Teos rajaneb sel sündmusel), hakkama üheks elementaarlauseks on $N^1+ad.$ V $A^2+nom.$ (Peetril hakkas külma).

Neljakohtalistes elementaarlausetes kehtivad teistsugused neutraalsed sõnajärjemallid. Ka siin on neid kaks: SVOL' (subjekt - verb - objekt - muu obligatoorne laiend) ja SVL'O (subjekt - verb - mingi muu laiend - objekt), kusjuures erinevus on objekti (O) ja mõne muu obligatoorse laiendi (L') asendis. Näiteks: arstima elementaarlauseks on $N^1+nom.$ V $N^2+ngp.$ $N^3+el.$ (Eit arstis Peetri kopsupõletikust) ja lõikama üheks elementaarlauseks on $N^1+nom.$ V $N^2+el.$ $N^3+ngp.$ (Peeter lõikas puukoorest laeva). juhatama verbi üheks elementaarlauseks on $N^1+nom.$ V $N^2+ngp.$ Di (Peeter juhatas külalise aeda), seevastu uuristama verbi elementaarlauseks on $N^1+nom.$ V Di $N^2+ngp.$ (Peeter uuristas mäeküljesse koope). Lisanäiteid võib leida vastavate elementaarlausetega all.

Arvestades neid asjaolusid, tuleb lugeda elementaarlauseid eristavaks tunnuseks eesti keeles peale morfoloogiliste vormide (käänete, kaassõnaühendite) ja substitutsiooniklasside ka sõnajärge, üksuste neutraalse järjekorra tüüpi. Esimest korda on niisugustele sõnajärjeerinevustele tähelepanu juhtinud Rätsep 1972b: 36-37. Järgnevas elementaarlausetega esituses on püütud erineva üksuste järjekorraga elementaarlauseid lahuseid hoida.

Mis siis verb ei nõua mitte ainult ühe teatud laiendi mingit käänat, nagu võime lugeda senistes eesti keele verbide rektsiooni käsitlestes, vaid määrab terve elementaarlause malli, millel on mitmeid olulisi omadusi.

Nagu nähtub selgesti ka järgnevas eesti keele elementaarlausetega loendist, tingib iga verb ühe või mitu erinevat elementaarlauset. Viimane asjaolu tuleneb aga peamiselt kahest seigast.

Esiteks. Verb võib olla polüseemiline ja erineva tähenduse korral võib tal olla (aga ei pea olema) erinev elementaarlause. Näiteks verbil elama tähendustes 'wohnen' ja 'leben' on ka kaks elementaarlauset. Esimesel juhul on elementaarlauseks $N+nom.$ V Loc (Loc - lokaal, substitutsiooniklass, mille relevantseks tunnuseks on lokaalsus, kus-ki paiknemine, kus-kääne), näit. Ja elan Tartus; teisel juhul on elementaarlauseks $N+nom.$ V , näiteks Laps elab. Sageli on polüseemilise verbi mitme tähendusega seondunud siiski ainult üks elementaarlause. Nii on verbil kandma lauses Mihkel kandis habet ja Mihkel kandis vett ilmseti eri tähendused, ent elementaarlauseks on mõlemal juhul $N+nom.$ V $N^2+part.$ See seik viitab ühele elementaarlausetega olemise iseärasusele. Elementaarlausetega üldistusaste on liiga kõrge selleks, et reageerida otseselt igale tähenduse varieerimisele. Elementaarlaused ei peegelda veel täielikult verbide tähendustele aluseks olevaid tegevussituatsioone.

Teiseks. Ühel verbil võib olla ka ühe ja sama tähenduse korral (vähemalt eesti keeles) mitu lubatavat elementaarlauset. Need elementaarlaused on omavahel kas ekvivalentsuhtekorras (neid võib kasutada teineteise asemel, ilma et lause sisu muutuks) või mingis substitutsioonivahekorras (üks variantide kasutamisel on sisulisi ja vormilisi kitsendusi). Näiteks saama verbil on ekvivalentsuhtekorras elementaarlaused $N^1+el.$ V $N^2+nom.$ ja $N^1+nom.$ V $N^2+tr.$ (Jaani sai salgajuht. Jaan sai salgajuhiks). Verbil kohtuma (Jaan kohtus Jüriaga. Jaan ja Jüri kohtusid. Sõbrad kohtusid) on mingis substitutsioonivahekorras elementaarlaused $N^1+nom.$ V $N^2+kom.$, $N^1+nom.$ ja $N^2+nom.$ V ja $N+nom.+pl.$ V . Selline elementaarlausetega vahekorras on iseloomulik just retsiiprook-verbidele ja järgnevas elementaarlausetega esituses olen seda arvestanud.

Elementaarlausete liigitamisel tuleb kõigepealt eristada kolme suurt elementaarlausete rühma. Esiteks, tavalised elementaarlauset, kus on ainult üks verbivorm (finitivorm) ja infinitivverbivormide esinemine põhiverbi seotud laiendina pole võimalik. Teiseks, sekundaarse (te) verbivormi (de)ga elementaarlauset, kus finitivormi kõrval on elementaarlauset veel teine verbivorm-infinitivorm, mille kaudu on võimalik sisestada elementaarlausetesse kui maatriklausetesse teine elementaarlauset mõnevõrra muudetud kujul (sekundaarse verbaalkonstruksioonina). Kolmandaks, sekundaarse lause või lausungiga elementaarlauset.

Edasised jaotused on tehtud kohtade arvu järgi elementaarlausetes. Vastavalt sellele rühmitame ühekohalistest, kahekohalistest, kolmekohalistest, neljakohalistest ja viiekohalistest elementaarlausetest, kusjuures üht kohta neis tähistab alati finitivorm.

Järgnevas eesti keelele omaste elementaarlausete esituses on antud üksnes lihtverbidega seonduvad elementaarlauset. Ühendverbid ja väljendverbid on käesolevast esitusest kõrvalle jätetud, sest need vajavad eraldi käsitlemist. Palju uusi malle ei peaks ühend- ja väljendverbide elementaarlausete tuvastamisel siiski juurde tulema.

Piiratud maht ei luba esitada kõigi elementaarlausete juures kõiki autorile teada olevaid verbe. Kni autori käsutuses on olnud teatud elementaarlausetega seonduvaid verbe rohkem, siis on seda vastavalt ka jne. abil märgitud.

Esitatud näitelausetes on mõnikord selguse mõttes skilmitatud noomenite ees täiendaid. Neid tuleb vaadelda elementaarlauset koosseisu mittekuuluvatena.

Käesoleva töö eesmärgiks ei ole kõigi eesti keele verbide kõigi elementaarlausete fikseerimine. Vaevalt see oleks praktiliselt teostatavgi. Küll aga võib väita, et järgnev elementaarlausete loetelu hõlmab kõige olulisema osa eesti keeles võimalikest elementaarlausetest.

Elementaarlauset on kirja pandud sümboolidega, mida on üksikasjalikult selgitatud paaris varasemas töös (Rätsep 1969, Rätsep 1972a). Et hõlbustada arusaamist, esitame sümboolite lühikesed selgitused. Lisainformatsiooni saab eespool viidatud tööst.

- A - adjektiiv
- abl. - ablatiiv
- ad. - adessiiv
- all. - allatiiv
- De - ekstralokaalset suunda osutav substitutsiooniklass
- Di - intralokaalset suunda osutav substitutsiooniklass
- Dt - tee kulgu osutav substitutsiooniklass (midagi määra, üle millegi jne.)
- Dt₂ - eelmise allklass (üle millegi, läbi millegi)
- el. - elatiiv
- Prekv - korduvust osutav substitutsiooniklass
- gen. - genitiiv
- ill. - illatiiv
- kl - kõrvallause
- kom. - komitatiiv
- L - lause
- Loc - lokaal, asukohta osutav substitutsiooniklass
- Mes - määra, hulka osutav substitutsiooniklass
- Mod - modaal, tegevusviisi osutav substitutsiooniklass
- Mod₁ - lokaalne modaal (sassis tüüpi adverbid)
- Mod₂ - lokaalne modaal (istukil tüüpi adverbid)
- Mod₃ - retsiiprookne lokaalne modaal (vastastikku (kus?) tüüpi adverbid)
- Mod₁ - intralokaalne modaal (sassi tüüpi adverbid)
- Mod₂ - intralokaalne modaal (istukile tüüpi adverbid)
- Mod₃ - intralokaalne retsiiprookne modaal (vastastikku (kuhu?) tüüpi adverbid)
- N - substantiiv
- ng. - nominatiiv või genitiiv
- ngp. - nominatiiv või genitiiv või partitiiv

nom. - nominatiiv
 np. - nominatiiv või partitiiv
 Num - numeraal
 OK - otsene kõne
 p. - pööre
 part. - partitiiv
 pl. - pluural
 R - retsiprook, vastastikkust märkiv substitutsiooniklass
 sg. - singular
 Temp - temporaal, aega märkiv substitutsiooniklass
 Temp⁺ - vara, hilja
 Tempmes - ajahulka, -määr osutav substitutsiooniklass
 term. - terminatiiv
 tr. - translatiiv
 V - verb

A. TAVALISED ELEMENTAARLAUSED

Siia kuuluvad elementaarlauseid, kus keskne verbivorm (finitivorm) on lauses ainsaks verbivormiks, s. t. puuduvad sekundaarsed infinitivormid, ja elementide hülgas pole kõrvallauseid ega lausungit.

I. ÜHEKOHALISED ELEMENTAARLAUSED

Siin on võimalik ainult üks elementaarlause, kus ainsat kohta täidab finitiivne verbivorm. Verbita lausete käsitlus jääb meie esitusest kõrvale, sest need on ikkagi sekundaarsete lausestruktuuride esindajad.

1. V+3.p.+sg. Müristab.

V = hämmarduma (Hämmardub), iiveldama (Iiveldab), kahutama (Kahutab), kallama (Kallab), koitma (Koidab), külmetama (Külmetab), müristama, pilvitama (Pilvitab), pimenema (Pimeneb), pälkima (Pälgib), sadama (Sajab), selgima (Selgib), selginema (Selgineb), sulatama (Sulatab), tibama (Tibab), tibutama (Tibutab), tormama (Tormab), tuiskama (Tuiskab), tuulama (Tuulab), tõmbama (Tõmbab), udutama (Udutab), uitsetama (Uitsetab), valgenema (Valgeneb).

Sellesse rühma kuuluvad nn. meteoroloogilised verbid. Neil võib olla fakultatiivseid seotud laiendeid, näit. N+part. (Sajab lund. Udutab vihma jne.), N+nom. (Ilm pimeneb. Hommik koidab. Tuul tõmbab jne.). Fakultatiivsete laiendite üksikasjalikum eritlus selle elementaarlause ja ka järgnevate elementaarlausede puhul ei kuulu käesoleva esituse raamidesse.

II. KAHEKOHALISED ELEMENTAARLAUSED

2. N+nom. V Lind lendab.

V = abielluma (Neiu abiellus), funktsioneerima (Kopsud funktsioneerivad), hämmastuma (Poiss hämmastus), kaagutama (Kana kaagutab), kibestuma (Vanamees kibestus), kohmetuma (Mees kohmetus), kolksatama (Värv kolksatas), kultuuristuma (Ümbrus kultuuristub), kõhima (Haige kõhib), lakkama (Haukumine lakkas), levima (Gripp levis), lõöpima (Peeter lõõpis), mumifitseeruma (Laip mumifitseerus), noorenema (Linn nooreneb), pallima (Peeter pallis), praadima (Liha praeb), püürama (Ilm püüras), ruttama (Naine ruttas), sinendama (Mets sinendab), säilima (Kraater säilis), tolmutama (Raamatud tolmusid), vatrama (Eit vatras), võpatama (Laps võpatas), õnnestuma (Viiruse eraldamine õnnestus) jne.

Esitatud on ainult üks sajandik neist verbidest, mis on autori kasutada. See on kõige rohkem verbe hõlmav elementaarlause.

3. V N+nom. Valitses vaikus.

V = algama (Algas sekeldamine), kHima (KÄis ehitamine), saabuma (Saabus õhtu), valitsema.

N ei saa selles elementaarlaususes olla partitiivis, vrd. 6. elementaarlause.

4. V A+nom. Oli pime.

V = olema (Oli valge, Oli külm. Oli palav. Oli surmvaikne).

5. N+np. V Vesi tuli. Vett ei tule.

V = tulema.

6. V N+np. Tekkis tüli. Tekkis tülisid.

V = juhtuma (Juhtus kummaline lugu. Juhtus kummalisi lugusid), kajama (Kajasid sammud. Kajas samme), kerkima (Kerkis küsimus. Kerkis uusi küsimusi), kostma (Kostis muusika. Kostis muusikat), kuulduma (Kuuldus käsklus. Kuuldus samme), kõmatama (Kõmatas kõnemürin. Kõmatas laske), leiduma (Leidus inimene, kes aitab. Leidub julgeid inimesi), olema (Oli viimane kevadpäev. Oli viimaseid kevadpäevi), puhkema (Puhkes võitlus. Puhkes võitlusi), tekkima jne.

Valik nominatiivi ja partitiivi vahel selles ja eelmises elementaarlaususes ei sõltu mitte verbist, vaid muudest asjaoludest.

7. N+part. V Vett jätkus.

V = jätkuma, olema (Vett ei ole), piisama (Raha piisas):

8. V N+part. Lõi välku.

V = heitma (Heidab välku), lööma, olema (Oli päikest), piisutama (Piisutab vihma), piiserdama (Piiserdab vihma), peetatama (Peetas lund), rabistama (Rabistas vihma), ribistama (Ribistab vihma), valama (Valas vihma).

Ka siia rühma kuuluvad meteoroloogilised verbid nagu esimessegi rühma. Nad ei saa ainult esineda ilma partitiivse laiendita. Mõned neist on väljendverbidele väga lähedased.

9. V N+el. Aitab vedelemisest.

V = aitama.

10. V N+all. Läheb sulale.

V = kiskuma (Kisub tuisule. Kisub vihmale), minema (Läheb külmale. Läheb soojale).

11. N+ad. V Peetril veab.

V = koitma (Poisil koidab), näkkama (Jaanil näkkas), vedama.

12. V N+tr. Läheb ehitamiseks.

V = minema (Läheb termiks. Läks kakkuseks. Läks tööks).

13. V A+tr. Läheb pimedaks.

V = minema (Läheb valgeks. Läheb külmaks), muutuma (Muutub jahedamaks).

14. Loc V Rinnav pistab.

V = helisema (Igal pool heliseb), hungama (Kõrvus hungab), keema (Überringi kees), kuisama (Kõrvus kuisab), kummitama (Lossitornis kummitab), kõmisema (Überringi kõmiseb), mulksuma (Torus mulksub), mühisema (Peas mühisab), pista, põlema (Überringi põles), põõritama (Südame all põõritab), raksuma (Liikmetes rakaab), surisema (Peas suriseb), virvendama (Silmade ees virvendab) jne.

15. V Temp⁺ Oli hilja.

V = olema (Oli vara).

Neid kahte varianti võiks lugeda ka väljendverbideks.

III. KOLMEKOHALISED ELEMENTAARLAUSED

16. N¹+nom. V N²+nom. Juhan on kirjanik.

V = olema (Rida on raha. Ühinemine on arengu tulemus. "Arvukaille" on luuletus), tähendama (I.O. tähendab Issanda ori).

N¹-na võib esineda mis tahes märk või märkide kompleks.

17. N+nom. V A+nom. Vesi on see.

V = juhtuma (Nõõp oli juhtunud vale), jääma (Mulje jäi hea), kuuldama (Hääli kuuldus tuttav), näima (Aeg näis lõputu), olema, paistma (Naine paistis kurvameelne), püsima (Töölid püsisid tühjad), saama (Laul sai ilus), sattuma (Nõõp oli sattunud vale), seisma (Kamber seisis tühi), sündima (Laul sündis ilus), tulema (Maja tuli odav. Elamine tuli kallis), tunduma (Leid tundus imepärane).

18. N¹+nom. V N²+ngp. Peeter avab ukse.

V = aadeldama (Keiser aadeldas kindrali), avama, ennetama (Peeter ennetas etteheite), formaliseerima (Teadlane formaliseeris teooria), hõlmama (Tõõ hõlmab ametiühingud), identifitseerima (Komisjon identifitseeris luuletaja põrnu), katkestama (Peeter katkestas otsimise), konsolideerima (Valitsus konsolideeris olukorra), käärdama (Poiss käärdas paberossi), leidma (Peeter leidis tõe kohta), magustama (Kokk magustas marjad), müüma (Peeter müüs paadi), pakkuma (Mere rand pakkus võimaluse puhata), praotama (Peeter praotas värava), pöörama (Naine pööras selja), rajama (Poissid rajasid speriiväljaku), ruineerima (Sõda ruineeris riigi majanduse),

siirdistutama (Kirurg siirdistutas südame), süütama (Kojamees süütas lambi), tooma (Käskjalg tõi uue korralduse), tõeitlema (Peeter tõeitles negatiivid), vigastama (Kajakas vigastas tiiva), võtma (Naine võttis lüpsiku), äratama (Peeter äratas sõbra) jne.

Siin on esitatud ainult üks neljakümendik verbidest. See on verbide hulgalt kolmas elementaarlause.

19. N¹+nom. V N²+gen. See määritukk on meie.

V = olema.

20. N¹+nom. V N²+part. Peremees lõbustas külalisi.

V = abistama (Peeter abistas naist), aeglustama (Mira aeglustas tõe tempo), diskrimineerima (Valged diskrimineerisid neegreid), edutama (Direktor edutas noori), harrastama (Peeter harrastas veesporti), hoogustama (Ühinemine hoogustas arengut), inspireerima (Luuletus inspireeris heliloojaid), jätkama (Naine jätkas lüpsi), kallutama (Poiss kallutas pead), kimbutama (Huligaan kimbutas teekäijaid), kortsutama (Heiu kortsutas kulmu), kõlgutama (Tõnis kõlgutas jalgu), laiendama (Preparaat laiendab veresooni), lõngutama (Professor lõngutas valehambaid), mõistma (Peeter mõistis Pauli kahtlusi), mähkima (Lisamid mähivad puutüvesid), noppima (Lapsed noppisid lilli), paitama (Vanaema paitas lapse pead), pooldama (Peeter pooldas teist kandidaati), püüdma (Kass püüdis lõngakera), rõhutama (Kõneleja rõhutas jubilari teeneid), sulatama (Tehas sulatas malmi), teadma (Peeter teadis arsti nime), tugevdama (Staap tugevdas garnisoni), ujutama (Poissid ujutasid laevakesi), vihastama (Muri vihastas Peetrit), õhutama (Raamat õhutas vihavaenu), ülehindama (Peeter ülehindas oma teadmisi), üritama (Tõnu üritas võitu) jne.

Siin on esitatud ainult üks viiekümendik käepärast olnud verbidest. Verbide hulgalt on see elementaarlause teisel kohal.

21. N¹+part. V N²+nom. Peetrit huvitas pedagoogika.

V = ajendama (Leonardot ajendas teadmistejannu), asustama (Saart asustasid neegrid), haarama (Vaatajat haaras uudishimu), huvitama, iseloomustama (Ajastut iseloomustab tootmise kiire kasv), kannustama (Kardinali kannustas auahnus), kaunistama (Seinu kaunistavad freskod), kroonima (Jõupingutusi kroonib edu), kütkestama (Peetrit kütkestab keemia), läbima (Raamatut läbib targa kaju), märkima (Jõesängi märgivad pajupõõsad), ootama (Sekretäri ootas peapeeu), palistama (Tänavat palistasid liilid), piirama (Kindlust piiras vall), saatma (Näitleja esinemist saatis naer), tabama (Kirjaniku tabas ebaõnn), täitma (Õhku täitis metsalõhn), valdama (Peetrit valdab rõõm), varitsema (Last varitsetes oht), ähvardama (Peetrit ähvardab karistus), ümbritsema (Mäenakki ümbritseb soo) jne.

22. N+part. V A+part. Raamatuid on igasuguseid.

V = olema (Inimesi on mitmesuguseid).

23. N¹+nom. V N²+ill. Järi kiindus lapsesse.

V = astuma (Peeter astus võitlusesse loiduse vastu), asuma (Noormees asus kaitseasendisse), jääma (Laps jäi leetritesse. Novell jäi unustusse), kalduma (Poiss kaldus fantastikasse), kasvama (Tänav on kasvanud pärnadesse), kiinduma, klammerduma (Vanamees klammerdus olemasolevasse), kontsentreeruma (Tundmused kontsentreeruvad kujundisse), koonduma (Teooria tuum on koondunud põhitõdedesse), kuuluma (Kaela-kee kuulub kuuendasse sajandisse), langema (Daam langeb minevusse), laskuma (Noormees laskus vaidlusesse), lõikama (Side lõikab nahasse), lõikuma (Katuseviilud lõikuvad taevasse), lülituma (Kollektiiv lülitue tegevusse), mattuma (Vestibüül mattus pimedusse), meelduma (Jaan meeldus tütarlapsesse), minema (Muundur läks tootmisse. Peeter on läinud isasse), mähkuma (Mätipp mähkus pilvedesse), mässuma

(Terrassid on mässunud väärikasvudesse), nakatuma (Laps nakatus mumpsiga), pistama (Poiss pistab jooksu), puutuma (See asi ei puutu teisele), raamuma (Pilt raamub rohelusse), rakenduma (Peeter rakendus töösse), sattuma (Peeter sattus kitsikusse), sekkuma (Professor sekkus arutlusse), sukelduma (Asula sukeldus rohelusse), süvenema (Tütariaps süvenes raamatusse), süüvima (Taas süüvis ootamisse), tuiskama (Roopad tuiskavad liivasse), ulatuma (Alged ulatuvad teise sajandisse), uppuma (Linn uppus aedadesse), uskuma (Peeter uskus sõbra aususse), vajuma (Raamat vajus unustusse) jne.

24. N¹+ill. V N²+np. Poisi käitumisse signeb hoolimatust.

V = hakkama (Taaveti kõrva hakkab tuttav hääli. Taaveti kõrva hakkab tuttavaid hääli), lisanduma (Kollektsiooni lisandus uus autograaf. Kollektsiooni lisandus uusi autograafe), põimuma (Töödesse põimub nukrust), segunema (Teadlase käsitlusesse seguneb kuivust), signema jne.

25. N¹+nom. V N²+ill. Kiired jagunevad kolme liiki.

N¹+nom. V N²+tr. Botanika jaguneb eri teadusharudeks.

N¹+nom. V N³+tr. ... Tänav jaguneb sõiduteeks ja N⁴+tr. ja komiteeks.

N¹+nom. V A¹+tr. ... Üksed jagunevad sinisteks ja A¹+tr. ja punasteks.

V = eristuma (Keeleteadus eristus eri suundadeks), jagunema, liigituma (Tõrriistad liigituvad kolme rühma. Hääled liigituvad rühmadeks), rühmituma (Kunstnikud rühmitusid kahte organisatsiooni. Materjal rühmitub gruppideks).

26. N¹+nom. V N²+in. Erinevus seisneb materjalis.

V = avalduma (Erandlikkus avaldub taima välismuses), jagama (Orvi ei jaganud inimestes), juurduma (Aparaadi idee juur-

dub milleski muus), kajastuma (Uus seisukoht kajastub seadusandluses), kehastuma (Jumalade kehastuvat inimeses), käima (Peeter käis kasukas), laperdama (Tuul laperdas poisi rinnaesises), olema (Erinevus on materjalis), orienteeruma (Peeter orienteerus üksikasjades), osalema (Peeter osales ürituses), peegelduma (Tagajärjed peegelduvad hinnetes), seisma (Tema süü seisis vasturääkimises), seisnema, siplema (Talu siples võlgades), sisalduma (Akotiin sisaldub taimetuurtel), sorima (Tüdruk soris kirjades), veenduma (Inimene on veendunud oma jõus), viibima (Naige viibis raskest olukorras), väljenduma (Barbaarsus väljendus kunstiteose hävitamises) jne.

Oluline on seda elementaarlauset lahuse hoida elementaarlausest $N^{1+nom.}$ V Di.

27. $N^{1+in.}$ V $N^{2+nom.}$ Jaagus ärkas huvi metsatõõ vastu.

V = domineerima (Liiklusvõrras domineerivad madalad toonid), elama (Peetris elab ettevaatlikkuse vaim), kehastuma (Marias on kehastunud Jüri naisideaal), kihvatama (Mardis kihvatas kütt), kõnelema (Pastoris kõneleb hingekadedus), prevaleerima (Kooliõpetuses prevaleerib intellektuaalsus), rääkima (Pastoris räägib hingekadedus), sündima (Jaagus sünnib poeet), tukkuma (Igas inimeses tukub kirjanik), valitsema (Tõõ organiseerimises valitsesid juhuslikud tegurid), virguma (Õpilases virgub vajadus õelda tõtt), ärkama jne.

28. $N^{1+in.}$ V $N^{2+np.}$ Süsteemi talitluses esinevad häired.
Süsteemi talitluses esineb häireid.

V = esinema, heiaastuma (Põlgevast poosis heiaastub üleoleku säde), helisema (Kõneleja häälteambri heliseb nukrus), kõlama (Vanakese häältes kõlas kibedust), peituma (Poisis peitub elukogemusi), pesitsema (Peetris pesitseb autumnet) jne.

29. $N^{1+in.}$ V $N^{2+part.}$ Ohus sisaldub auru.

V = sisalduma, tunduma (Naise esinemises tundub närvilikkust).

30. $N^{1+nom.}$ V $N^{2+el.}$ Tõõ sõltub teglast.

V = alarmeerima (Oksendamine alarmeerib haiguse ilmnemisest), alustama (Peeter alustas raha lugemisest), eemalduma (Teos eemaldub reaalsusest), elatuma (Blanikkond elatub küttimisest), haigutama (Näitusesaali haigutavad tühjusest), hoiduma (Jüri hoidub alkohelist), huvituma (Jaak huvitus margikorjamisest), irduma (Teater irdus publikust), joobuma (Ingrid joobus kevadest), juhinduma (Revident juhindub eeskirjadest), järelduma (Tecoria järeldub põhilausest), keelduma (Naabrid keeldusid abist), kirendama (Ajajalgu kirendab veristest sõdadest), korjuma (Vihmapilv korjab kasetest), kujunema (Akordion kujuneb harmooniumist), kõnelema (Miski ei kõnele projekti sobivusest), küllastuma (Peeter küllastus lugemisest), liimerdama (Põrand liimerdas verest), lähtuma (Teadlane lähtus katseandmetest), nakatuma (Küllaline nakatus hoolimatusest), olema (Tassid on portselanist), olenema (Knuldavus oleneb saast), pajatama (Rasmat pajatab minevikust), pulbitsema (Juhan pulbitseb energiast), põlvnema (Peeter põlvnes meremehe perekonnast), pärlendama (Laup pärlendab higist), sõltuma, teadma (Direktor teab sellest sündmusest), teatama (Peeter teatas oma lahkumisest), tulenema (Erinevused tulenevad kasvutingimustest), tulvama (Tänav tulvab inimestest), vabanesema (Kunstnik vabanes pingest), vestma (Peeter vestis oma reisidest), võõrduma (Poiss võõrdus tõõst), väljuma (Muusika ei väljunud inimhääle ulatusest) jne.

31. $N^{1+el.}$ V $N^{2+nom.}$ Jürist sai õpetaja.

V = arenema (Konnast on arenenud kotkas), hargnema (Tervitusest hargneb vestlus), jääma (Rassimisest jäi soodne mulje)

je), kasvama (Poisist kasvab mees), kujunema (Noorukist kujunes tšõnne), kähärma (Virdest kähärub õlu), puhkema (Nupust puhkes õis), saama, sirguma (Poisist sirgub mees), tulema (Jaunist tuleb hea sõdur), võrsuma (Seemnest võrsus puu).

Enamikul noist verbidest on olemas khesoleva elementaarlausega ekvivalentne elementaarlause $N^1 + nom. V N^2 + tr.$
 Vrd. Konnast arenes kotkas. Konn arenes kotkaks.

32. $N^1 + el. V N^2 + np.$ Tõst tuli kasu.

V = eraldama (Klevisidist eraldus heeliumi), hoovama (Siid-sallist hoovas kassikesearoomi), hõõguma (Lapsest hõõgub seejust), järeldama (Põhilausest järeldub mitmeid seisus-kohti), kajastama (Igast ta liigutusest kajastub kurbust), kiirguma (Mõnedest inimestest kiirgab kindlustunnet), koguma (Kopikatest koguneb rublasid), kostma (Vastusest kostis salvest), kuhjuma (Laiteliivast on kuhjumud künkaid), rõõnema (Sõnast rõõnab rõõnu), olema (Rohust on abi), paist-
 ma (Tagajärgest paistab tundeallus), signema (Haljast signetas pehmeid), sügema (Laiskusest sügemes süvenema-
 tust), tulema, õhkuma (Hallast õhkus sooja) jne.

33. $N^1 + nom. V N^2 + el.$ Suvila ei erine naabersuvilast.

$N^1 + nom. ja N^2 + nom. V R$ Suvila ja naabersuvila ei erine tšõnne.

$N + nom. + el. V R$ Suvilad ei erine tšõnne.

V = erineva.

34. $N^1 + nom. V N^2 + all.$ Innikõrv reageerib helile.

V = alluma (Tõõneda allub ülikoolile), apelleeruma (Ajakiri apelleeris haritav laulejale), asuma (Peeter asus rünnakule), seltsinema (Kohtumine seltses kõneluselo), halastama (Paula ha-

lastas Markusele), heituma (Vari heitub juhatajale), imponeerima (Peeter imponeeris külalistele), juhtuma (Peeter juhtus kuriteole), jõudma (Komitee jõudis kokkuleppele), järgnema (Noormees järgnes vargale), kalduma (Peeter kaldub tšõnne), kuluma (Kogu energia kulub kuumenemisele), kuuluma (Järv kuulub linnale), käima (Ost käis isa rahakotile), langema (Valik langes Jaanile), libisema (Jutt libises balletile), lootma (Pois lootis edule), liituma (Su-fiks liitub tüvele), lükkuma (Tõõ valimine lükkus sügisele), minema (Varandus läheb lapsele), mõjuma (Helilaine mõjub membraanile), mängima (Teater mängib õpilastele), nihkuma (Jutt nihkus tulevikuplaanidele), osutama (Naise riis-tus osutab kõrgele päritolule), patsutama (Peeter patsutas taskule), pretendeerima (Peeter pretendeerib juhi kohale), pöörduma (Meeseste huvi pöördus kaubale), pühenduma (Kunstnik pühendub loomisele), püüdlema (Peeter püüdis ülesande täitmisele), reageerima, saama (Summa sai riigile), sekundeerima (Kirjanik sekundeerib tegelastele), sobima (Alistu-mine sobib Antsule), suruma (Peeter surus pšõstikule), sõõst-
 ma (Meeskond sõõstas rünnakule), taanduma (Olukord ei taan-du ühele kriteeriumile), toetuma (Peeter toetub autoriteedi-le), tuginema (Uuriija tugineb kogemustele), tõusma (Õpetus tõusis uuele elule), viima (Naigus viib idiootsusele), vii-tama (Kõneleja viitas tehase kogemustele) jne.

35. $N^1 + all. V N^2 + nom.$ Peetrile juhtus vilts tuba.

V = juhtuma, lugema (Imurile loeb ainult raha), meeldima (Jaanile meeldib vaikus), naeratama (Peetrile naeratas õnn), saabuma (Peole saabus lõpp), sattuma (Peetrile sattus vilts tuba), trehvama (Jaanile trehvas uus masin), tulema (Tagajärgemisele tuli lõpp).

36. $N^1 + all. V N^2 + np.$ Peetrile leidub võistlejaid.

V = assisteerima (Lavastajale assisteerib üliõpilasi), eel-nema (Heale päevale eelnes halb päev), järgnema (Kobarpil-

vedelo järgnes halle pilvi), jääma (Peetrile jäi aega mõtlemiseks), kasvama (Meistrile kasvab järglasi), kerkima (Poedile on kerkinud jäljendajaid), kogunema (Lugejatele on kogunenud raskusi), leiduma, liituma (Kirjale liitub õnnesoove), lisanduma (Sõnadele lisandub žeste), meenuma (Peetrile meenub huvitavaid fakte), minema (Tehasele läks aparate), paistma (Jürile paistab paremaid töötsi), seltsima (Kivihädale seltsib uusi hädasiid), sirguma (Meistrile sirgub asendajaid), sündima (Peetrile sündis ainult poegi), sügenema (Ajakirjale sügenes kaastöölisi), tekkima (Jaaniile tekkis sõpru), terendama (Peetrile terendas oaase), terenduma (Peetrile terendus oaase), tulema (Peetrile tuleb kirju), tõusama (Poedile tõusis võistlejaid), viirastuma (Peetrile viirastus koletisi) jne.

37. N¹+nom. V N²+ad. Teooria põhineb faktidel.

V = baseeruma (Laulud baseeruvad rahvaloomingul), esinema (Aneemia esineb inikpörsastel), mängima (Kõnsoleja mängib kuulaja tunnetel), olema (Torutehas on ehitamisel. Varas on hirsul), parasiteerima (Naar parasiteerib karplaste lõpustel), peatuma (Kõnsoleja peatus uue teoorial), põhinema, rajanema (Sügastrükk rajaneb vastupidisel põhimõttel).

38. N¹+ ad. V N²+ nom. Juhanil hakkas hira.

V = hakkama, puuduma (Loomadel puudub nägemismeel), püsima (Addgeelastel püsisid külakogukonnad).

Nende verbide puhul pole ka eituse korral partitiivi.

39. N¹+ad. V N²+ap. Edgaril on auto. Edgaril ei ole autot.
Jaaniil on raamatuid.

V = arenema (Pörsastel ei arene aneemiat), avanema (Poistel ei avanenud võimalust reisida), ilmnema (Solistidel ilmnas hääldevõime), kujunema (Helduril ei kujunenud oma arvamust), kuluma (Lagunemisel kulub hapnikku), lasuma (Direkto-

ril ei lasu vastutust), olema, sügenema (Kombinaadil ei sügenenud häid suhteid naabritega), tulema (Berikul tuli last lõõritada), tekkima (Ajakirjal tekkis kaastöölisi), tõusama (Konradil tõusis isu), tõrkama (Eugenil tõrkas ideid) jne.

40. N¹+ad. V A+nom. Villemil on valus.

V = hakkama (Heinol hakkas igav), olema.

41. N¹+ad. V N²+par. Peetril jätkub kannatust.

V = jaguma (Sipelgal jagu südiast), jätkuma, leiduma (Moortel leidub julgust), olema (Kunstnikul oli annet).

42. N¹+nom. V N²+abl. Kiri oli isalt.

V = olema (Põhiettekanne oli direktorilt), põlvnema (Kiri põlvneb araablastelt), pärinema (Portreed pärinevad kirjanikeilt).

43. N¹+abl. V N²+np. Pojalt tuli kiri.

V = tulema.

44. N¹+nom. V N²+ess. Inimesed näisid hiiglastena.

V = avalduma (Vajadused avalduvad instinktadena), domineerima (Karatsi domineerib kultuurikeskusena), esinema (Peeter esineb bürokraatia vaenlasena), kujutama (Kõverad kujutuvad sirgetena), kummitama (Osjade tihnik kummitab muinasmetsana), kummuma (Põlismets kummub katusena), kõrguma (Haftatorn kõrgub hiiglasena), näima, paljastuma (Demokraatia paljastus võltsdemokraatiaks), praktiseerima (Peeter praktiseerib arstina), talitlema (Organellid talitlevad elunditena), tegelema (Peeter tegeles dekoratsioonina), tegutsesema (Peeter tegutses ajakirjanikuna), toimima (Jaaniil toimib vahetalitajana), tõlknema (Habe tõlknas tortidena), tulema (Saare avastamine tuli üllatusena), tunduma (Väide tundub hüpoteesina).

45. N¹+nom. V A+ess. Seinad paistsid mustadena.

V = avalduma (Ebanormaalne geen avaldus normaalsena), kumuma (Taevas kummub kõrgena), kuulduma (Hääl kuulub tuttavana), näima (Vestluskatked näivad ümmargustena), paistma, püsima (Ratsanik püsis majesteetlikuna), seisma (Kamber seisis tühjana), tunduma (Leid tundus imepärasesena), viirastuma (Pödralill viirastub suurena).

46. N¹+nom. V N²+tr. Rein hakkas lauljaks.

V = arenema (Konn on arenenud kotkaks), astuma (Peeter astus Emakeele Seltsi liikmeks), hakkama, juhtuma (Peeter juhtus tummistajaks), jääma (Jüri jäi poisimeheks), kujunema (Nooruk kujunes töömeheks), kvalifitseeruma (Hispaania koondis kvalifitseerus Inglismaa vastaseks), kõlbama (Peeter kõlbab direktoriks), käima (Suured linnud käisid kontvõõraks), minema (Tulud läksid võimla ehitamiseks), olema (Tütar on ainsaks pärijaks), osutama (Tütarlaps osutus heaks pianistiks), passima (Ants passib kääbuseks), puhkema (Tundmus puhkeb sõnadeks), pääsema (Noormees pääses professori õpilaseks), saama (Jüri sai Pauli surmavaenlaseks), sattuma (Peeter oli sattunud õpetajaks), sihtima (Peeter sihib lauljaks), siirduma (Lehtmets siirdus männikuks), sobima (Klaasnõu sobib hapendamiseks), sulama (Hooned sulavad ansambliks), valguma (Murdlained valguvad vahuviiruks), valmistuma (Ateljee valmistus hooajaks) jne.

47. N¹+tr. V N²+nom. Maiguse põhjuseks oli mürgitus.

V = olema (Maja omanikuks oli lauljanna), rivistuma (Meie naiskonna vastaseks rivistus Ukraina naiskond).

48. N+nom. V A+tr. Maja jäi vaikseks.

V = jooksuma (Inglane jooksis verest tühjaks), jääma (Liikumine jäi aeglaseks), kiskuma (Suu kiskus kõveraks), ku-

junema (Elu kujunes huvitavaks), lõõma (Vastane lõi araks. Kartulipealsed lõid kollaseks), minema (Tõõ lõks raskeks), muutuma (Lahendamine muutus võimatuks), nõrguma (Silmad nõrguvad märjaks), osutama (Raamat osutus heaks), platseeruma (Peeter platseerus viimaseks), saama (Kuub sai märjaks. Peeter sai pahaseks), sündima (Hing sünnib uueks), tegema (Muusika tegi kurvaks), tuiskama (Järv tuiskas valgeks), tulema (Luigela tuleb teiseks), tõmbuma (Meri tõmbub mustaks), vedama (Sein veab kõveraks), värvuma (Leek värvus kollaseks) jne.

49. N+nom. V Num+tr. Tee lõks kolmeks.

V = minema.

50. N¹+tr. V N²+part. Kohalejõudmiseks kulus aega.

V = kuluma, piisama (Ehitamiseks ei piisa materjalist).

51. N¹+nom. V N²+term. Arv küünil miljonini.

V = jõudma (Oskar jõudis sünge järelduseni. Järg jõudis Jürieni), küündima, ulatuma (Kahjud ulatusid miljardi rublani), viima (Korralagedus viis transpordi paralüüsimiseni).

52. N¹+nom. V N²+abess. Peeter jäi raamatuta.

V = jääma (Kiri jäi vastuseta), olema (Peeter oli kuneta. Maja oli elaniketa).

53. N¹+nom. V N²+kom. Ehitus sarnanes kinoga.

V = alustama (Uuriija alustas sordiaretustööga), dateeruma (Joonised dateeruvad X aastatuhandega), heitlema (Vanamees heitles sooga), jändama (Peremees jändas masinaga), keksima (Margus keksis oma tööga), kiikutama (Poiss kiikutas uksega), konsulteerima (Korrespondent konsulteeris toimetajaga), kurjustama (Professor kurjustab laborandiga), käima

(Peeter käib uue tütarlapsena), liialdama (Ants liialdas alkoholiga), manipuleerima (Ärimehed manipuleerivad kapitalidega), mässama (Mees mässas mootorrattaga), olema (Koer on sõbraliku loomaga), piirduma (Kõneleja piirdus ühe näitega), piirnema (Territoorium piirneb järvega), rahulduma (Saunamees rahuldus sülitamisega), resoneerima (Heli resoneerib nullaosakestega), sõbrutses (Peeter sõbrutses hulgestega), sündima (Mõõtainne sünib mõõtjaga), tutvuma (Peeter tutvus tütarlapsena), võrduma (Parsek võrdub 3,26 valgusaastaga), ähvardama (Teenija ähvardas lahkimisega) jne.

54. N¹+nom. V N²+kom. Pilt vaheldus muusikaga.
N¹+nom. ja N²+nom-V Pilt ja muusika vaheldusid.
N+nom.+pl. V Pildid vaheldusid.

V = amelema (Poiss ameles plikaga. Poiss ja plika amelesid. Noored amelesid), harmoneeruma (Hooke harmoneerub ümbrusega. Hooke ja ümbrus harmoneeruvad. Värvid harmoneeruvad), kongruesuma (Alus kongrukeerub õeldisega. Alus ja õeldis kongrukeeruvad. Vermid kongrukeeruvad), kurameerima (Juhataja kurameerib sekretäriaga. Juhataja ja sekretär kurameerivad. Noored kurameerivad), liituma (Juhtkond liitus kollektiiviga. Juhtkond ja kollektiiv liitusid. Rühmad liituvad), naaklema (Peeter naakleb Jüriaga. Jüri ja Peeter naaklevad. Harrid naaklesid), purelema (Muri pureles Pollaga. Muri ja Polla purelesid. Koerad purelesid), ristuma (Kalevi tänav ristub Riia tänavaga. Kalevi tänav ja Riia tänav ristuvad. Tēnavad ristuvad), segunema (Veri segunes veega. Veri ja vesi segunesid. Vedelikud segunesid), sobima (Peeter sobis Jüriaga. Peeter ja Jüri sobisid. Poissid sobisid), sõnelema (Naine sõneles mehega. Naine ja mees sõnelesid. Vanad sõnelesid), vahelduma, vennastuma (Sotsialistid vennastusid kommunistidega. Sotsialistid ja kommunistid vennastusid. Parteid vennastusid), võrdsustama (Kasvutempo võrdsustas kohanemistempega. Kasvutempo ja

kohanemistempo võrdsustasid. Tempod võrdsustasid), ühtlustuma (Sisesurve ühtlustus välissurvega. Sisesurve ja välissurve ühtlustusid. Surved ühtlustusid) jne.

Seda laadi elementaarlausete grupid on omased retsip-rookverbide. Elementaarlaused on omavahel substituutsiooni-vahekorras, kusjuures tähenduses esinevad erinevad rõhuasetused. Substantiiv ei pea kolmanda lause puhul alati olema vormilt mitmuses, küll aga peab ta olema kindlasti sisult mitmuslik. Vrd. Koortekari pureles. Rahvas vennastus.

55. N¹+kom. V N²+np. Maavärismisega kaasnes tulekahjusid.

V = kaasnema (Suure voolutugevusega kaasneb tugev magnetväli), kaasuma (Ahenemisega ei kaasni piiramist), olema (Koristajatega on häda), seltsima (Kajakatega seltsis kuld-nokki), toimuma (Margusega toimus imelikke asju) jne.

56. N¹+nom. V N²+gen. all Laev on valve all.

V = kannatama (Margus kannatas unepuuduse all), olema (Peeter on Jüri mõju all), seisma (Maja seisab valve all), ägama (Piduland ägab toiduliudade all).

57. N¹+nom. V N²+gen. alla Maa jäi uudismaa alla.

V = jääma (Saar jäi Prantsusmaa kontrolli alla), kuuluma (Tehas kuulub ehitusministeeriumi alla), käima (Küla käib Fartu rajooni alla), langema (Poiss langes kaasõpilaste pilke alla), mattuma (Inimesed mattusid rusude alla), minema (Uudismaa läks teravilja alla), sattuma (Maa sattus Rooma võimu alla).

58. N¹+gen. asemele V N¹+nom. Gümnaasiumi asemele tuli keskkool.

V = astuma (Hõimuliitude asemele astusid kihelkonnad), tulema.

59. N¹+nom. V N²+gen. ees Urrija seisib uue probleemi ees.

V = kahvatama (Raudkivi kahvatab ta karmuse ees), kummardama (Teadlased kummardavad autoriteetide ees), olema (Peeter oli uue probleemi ees), seisima, vastutama (Nõukogu vastutab ministri ees).

60. N¹+gen. ees V N²+nom. Rändaja ees avanes sünged pildid.

V = avanema, olema (Meie ees oli uus ülesanne), seisima (Peetri ees seisavad uued ülesanded).

61. N¹+nom. V N²+gen. eest Aednik hoolitses taime eest.

V = hoiatama (Politseinik hoiatas varaste eest), hoolitsema, kaitsema (Vedelik kaitseb mikroobide eest), kostma (Ema kostab lapse eest), käima (Mündid käivad raha eest), muretsesema (Tädi muretses tubase talituse eest), olema (Minna oli ema eest), putkama (Peeter putkas poolakate eest), seisima (Ema seisab lapse eest), tunnistama (Eluruumid tunnistasid enese eest), vastutama (Direktor vastutas lehmade eest).

62. N¹+nom. V N²+gen. hoolde Laps jähib vanema hoolde.

V = jääma.

63. N¹+nom. V N²+gen. hooldeks Ehitamine jäi trusti hooldeks.

V = jääma.

64. N¹+nom. V N²+gen. jaoks Nelijas rada on märkide jaoks.

V = jääma (Tuba jääb kauba jaoks), olema.

65. N¹+gen. jaoks V N²+np. Kasti jaoks leidub ruumi.

V = jääma (Tasside jaoks jääb ruumi), leiduma, olema (Kasti jaoks on ruumi).

66. N¹+nom. V N²+gen. juurde Pluus kuulub kostüümi juurde.

V = asuma (Kõneleja asub järgmise küsimuse juurde), jääma (Peeter jäi oma arvamuse juurde), kuuluma, minema (Kõneleja läheb asja juurde), tulema (Taavet tuli mõistuse juurde).

67. N¹+nom. V N²+gen. juures Haigus avaldub järklaste juures.

V = avalduma, ilmema (Sümptoom ilmneb laste juures), käima (Töö käib uue näidendi juures).

68. N¹+nom. V N²+gen. järele Peeter küsis sõbra tervise järele.

V = ahmima (Poiss ahmis liblika järele), haarama (Miilits haaras pistoli järele), hiilima (Toots hiilis riiste järele), hüüdma (Laps hüüdis ema järele), igatsema (Geograaf igatses avastuste järele), janunema (Daam janunes pealinna järele), kobama (Kõrtsmik kobas ukse järele), küsima, küünitama (Peeter küünitas veeklaasi järele), lippama (Poiss lippas piletite järele), lõhnama (Lugu lõhnas kuriteo järele), pärima (Kelner päris külalise soovi järele), silkama (Jooksupoiss silkas viina järele), tormama (Rahvas tormas riiste järele), vaatama (Vanaisa vaatas laste järele), valvama (Arhitekt valvas plaani realiseerimise järele) jne.

69. N¹+nom. V N²+gen. kallal Taat nokitsee võrgu kallal.

V = higistama (Kunstnik higistas maastiku kallal), juurdlema (Margus juurdleb küsimuse kallal), kohmitsema (Mees koh-

mitsama (Mees kohmitseb vankri kallal), kopitsema (Taast kopitseb peenarde kallal), munkima (Varas munkis luku kallal), mässama (Margus mässas joonistuste kallal), nokitsema, nokkima (Tüdruk nokkis poisi kallal), närima (Peeter närib naise kallal), pusima (Peeter pusis vankri kallal), urgitsema (Jaani urgitses toosi kallal), võtma (Ema võttis poja kallal) jne.

70. N¹+nom. V N²+gen. kallale Peeter sõstis vastase kallale.

V = asuma (Kihlalistel asusid toidu kallale), hüppama (Rõõvlid hüppasid teekäijate kallale), kargama (Rõõvlid kargasid teekäijate kallale), kippuma (Joodik kippus naiste kallale), langema (Salk langes meeste kallale), minema (Arst läks haige hamba kallale), sõstma, tikkuma (Ants tikkus venna kallale), tormama (Sõdurid tormasid vaenlase kallale), tungima (Hull tungis arsti kallale).

71. N¹+nom. V N²+gen. kohta Lause käib kunsti kohta.

V = käima, makama (Seadus maksab ka puhkepõeva kohta).

72. N¹+gen. kohta V N²+nom. Mehe kohta tuleb pudel.

V = tulema.

73. N¹+nom. V kui N²+nom. Oja oli kui Emajõgi.

V = esinema (Peeter esineb kui revident), kujutuma (Sirged kujutuvad kui kõverad), kummitama (Osjade tehnik kummitab kui muinasmats), olema, paljastuma (Teooria paljastus kui pseudoteooria), talitlema (Organellid talitlevad kui elundid), toimima (Karl toimib kui vahetalitaja).

74. N¹+nom. V N²+gen. kõrval Nõidand kahvatub roosaani kõrval.

V = kahvatama, kahvatuma (Antsu uhkus kahvatub Jüri õlbuse kõrval).

75. N¹+nom. V N²+gen. käes Võim on Peetri käes.

V = olema.

76. N¹+nom. V N²+gen. käest Kiri on isa käest.

V = olema.

77. N¹+gen. käest V N²+nom. Sõbra käest tuli kiri.

V = tulema.

78. N¹+nom. V N²+gen. kätte Reemat läbi Maarja kätte.

V = jõudma (Järg jõuab Jüri kätte), jääma, minema (Võim läks nõukogu kätte), koonduma (Maa koendus mõisnike kätte), sattuma (Peeter sattus politsei kätte), siirduma (Varandus siirdus lapse kätte), tulema (Järjekord tuli Jaani kätte).

79. N¹+nom. V läbi N²+gen. Vesi imub läbi praagude.

V = igritsema (Hommikuvalgus igritses läbi lehtede), imuma, imenduma (Vedelik imendus läbi membraani), immitsema (Suits immitseb läbi riide), käima (Jõgi käib läbi luha), saama (Auto ei saa läbi oja), vilksatama (Mõte vilksatas läbi pea).

Selle elementaarlause puhul on võimalik muuta verb ühendverbiks, nii et läbi juurde kuulub N² elatiivis. Vrd. Vesi imbus praagudest läbi.

80. Läbi N¹+gen. V N²+part. Läbi riide immitseb suitsu.

V = igitsema (Läbi lehtede igitseb valgust), imbuma (Läbi pragude imbus vett), imenduma (Läbi membraani imendub vedelikku).

81. N¹+nom. V nagu N²+nom. Oja oli nagu Enajõgi.

V = olema.

82. N¹+nom. V N²+gen. otsa Peeter vaatas poisi otsa.

V = juhtuma (Peeter juhtus ihnuskoi otsa), sattuma (Teener sattus krõõsuse otsa), vaatama.

83. N¹+nom. V N²+gen. peale Poiss lootis isa peale.

V = hakkama (Sõnad ei hakka poisi peale), halastama (Paula halastas Markuse peale), heituma (Vari heitub juhataja peale), juhtuma (Miilits juhtus kuriteo peale), kaebama (Jüri kaebas Peetri peale), kalduma (Jutt kaldus puhkuste peale), kuluma (Raha kulub maja väljaehitamise peale), käima (Peetri mõte käis viina peale), langema (Ülesanne langes Jaani peale), lootma, lükkuma (Töö valmimine lükkub sügise peale), mängima (Maakler mängis kursi alanemise peale), näitama (Peeter näitas tundmatu peale), reageerima (Peeter ei reageerinud selle jutu peale), rõhuma (Poiss rõhus lingi peale), sattuma (Peeter sattus peitevara peale), suruma (Mihkel surus nupu peale), tulema (Taavet tuli õige mõtte peale), vajutama (Poiss vajutas nupu peale) jne.

84. N¹+gen. peale V N²+nom. Iza pudeli peale tuli mess.

V = tulema (Toa peale tuleb kaks inimest).

85. N¹+nom. V N²+gen. pihta Nali käis Peetri pihta.

V = käima.

86. N¹+nom. V N²+gen. poole Poisid hoidsid ema poole.

V = hoidma, kalduma (Professor kaldus teise ettepaneku poole), küünitama (Koer küünitas pirukatüki poole), küünitama (Mehe käsi küünitas leiva poole), näitama (Peeter näitas väljamäe poole), olema (Mehe selg oli meie poole), pöörduma (Peeter pöördub naiste poole), pürgima (Noored püriavad idealide poole), püüdlama (Elektronid püüdlavad anoodi poole), pütüdma (Peeter pütüdis paremuse poole), tõmbuma (Membraan tõmbus südamikü poole).

87. N¹+nom. V N²+gen. poolele Poisid hoidsid ema poolele.

V = hoidma, kalduma (Sümpeatia kaldus oma võistkonna poolele).

88. N¹+nom. V N²+gen. poolt Kingitus oli isa poolt.

V = kõnelema (Miski ei kõnele projekti poolt), olema (Kõukogu oli kandidaadi poolt), rääkima (Kõik andmed räägivad ettepaneku poolt), tulema (Keeld tuli kooliõpetaja poolt).

89. N¹+nom. V N²+päralt Maja on laste päralt.

V = jääma (Maja jäi noorte päralt), olema.

90. N¹+nom. V N²+gen. sisse Nõstipp mähkus udu sisse.

V = mähkuma, mässuma (Terrassid on mässunud väänkasvude sisse), sööbima (Mustusekiht sööbis materjali sisse), uskuma (Peeter uskus õpetaja sisse).

91. N¹+nom. V N²+gen. suunas Kirjanik edenes küp-
suse suunas.

V = edenema, püüdlema (Peeter püüdlas ideaalide suunas),
püüdma (Peeter püüdis paremasuunas).

92. N¹+nom. V N²+gen. taga Peeter küürutas õpi-
ku taga.

V = istuma (Peeter istus konspektide taga), kükitama (Peeter kükitas arversamatu taga), küürutama jne.

93. N¹+gen. taga V N²+pp. Ettevõtte taga oli
suurärimehi.
Ettevõtte taga on
suurärimehed.

V = olema, peituma (Naeratus taga peitub südamevalu), seis-
ma (Meeste selja taga seisab trust).

94. N¹+nom. V N²+gen. taha Peeter varjub lõbususe
taha.

V = peituma (Peeter peitus naeratus taha), pugema (Direk-
tor pugus ettekänete taha), varjuma.

95. N¹+nom. V N²+gen.+pl. vahel Peeter kõikus kar-
tuste vahel.

N¹+nom. V N³+gen. ja Haige kõikus elu ja
N⁴+gen. vahel surma vahel.

V = kurseerima (Aurik kurseeris Glasgow ja India vahel),
kõikuma, pendeldama (Vastlapõev pendeldab veebruar ja märtsi vahel), valima (Põgenik valis kodumas ja võõrsi vahel).

96. N¹+nom. V N²+gen. vahet Perenaine käib aida
vahet.

N¹+nom. V N²+gen. ja Perenaine käib toa ja
N³+gen. vahet lauda vahet.

V = hiilima (Mees hiilis saama ja küüni vahet), kurseerima
(Autod kurseerivad suvituskoha ja pealinna vahet), käima,
nühkima (Peeter nühkis ühisuse poe vahet), vantsima (Mees
vantsis vallamaja vahet), voorima (Ministrid voorisid loos-
si ja linna vahet) jne.

97. N¹+nom. V N²+gen. vastu Masseerimine aitab
krampide vastu.

V = agiteerima (Jüri agiteeris praestrite vastu), aitama,
astuma (Assistent astus professori vastu), kaitsma (Vedelik
kaitses sääskede vastu), kõnelema (Miski ei kõnele projek-
ti vastu), olema (Tabletid on peavalu vastu), pöörduma (Pil-
ge pöördus autori vastu), rääkima (See seik räägib ühtsus-
nõude vastu), saama (Peeter ei saanud peiste vastu), seis-
ma (Inglased seisid restauratsioon vastu), tunnistama (See
asjaolu tunnistab kaebaluse vastu), tõusma (Talupojad tõu-
sid kuberner vastu), vaidlema (Peeter vaidleb ettepaneku
vastu), valmistuma (Ateljee valmistub hooaja vastu) jne.

98. N¹+nom. V N²+gen. vastu Haamer puutus kivi
vastu.
N¹+nom. V vastu N²+part. Haamer puutus vastu
kivi.
N¹+nom. V N²+ part. vastu Haamer puutus katet
vastu.

V = puutama, põrkama (Peeter põrkas laua vastu. Peeter põr-
kas vastu lauda), raksama (Nool raksas raudrüü vastu. Nool
raksas vastu raudrüüd), taguma (Mõök tagus sääre vastu. Mõök
tagus vastu säärt) jne.

Need elementaarlaused on omavahel ekvivalentsuvahekor-
ras. Viimane elementaarlause on vähem vastuvõetav.

99. N¹+nom. V N²+gen. vastu Traat hõõrdus kätte
vastu.
N¹+nom. V vastu N²+part. Traat hõõrdus vastu ka-
tet.

N¹+nom. ja N²+nom. V Traat ja kate hõõrduvad.

N+nom. +pl. V Lehed hõõrduvad.

V = hõõrduma.

100. N¹+nom. V N²+gen. üle Elamus domineerib jutustuse üle.

V = domineerima, ironiseerima (Komöödia ironiseerib väikekodanluse üle), juurdlema (Mees ei juurelnud asja üle), kaebama (Peeter kaebas pimeduse üle), kurjustama (Professor kurjustas hoolituse üle), kurtma (Naine kurtis vanaduse üle), otsustama (Peeter otsustas materjali vajaduse üle), pahandama (Peeter pahandas segamise üle), pärima (Juriija päris iga-suguste asjade üle), valvama (Arhitekt valvab projekti realiseerimise üle), võimutsema (Direktor võimutses autojuhtide üle) jne.

101. N¹+gen. üle V N²+nom. Asumaa üle valitses kindralkuberner.

V = valitsema.

102. N¹+nom. V üle N²+gen. Laine lööb üle paadiserva.

V = käima (Toimetaja silmad käisid üle ridade. Äike käis üle linna. Pealkiri käib üle kolme veeru. Põrgulik läige käis üle Tootsi näo), laapama (Taat laapas üle otsmiku), lendama (Imelik vari lendas üle Tootsi näo), libisema (Kirvaulme libises üle mehe näo), läigatama (Vesi läigatas üle ääre), lööma, siluma (Peeter silus üle juuste), ulatuma (Temperatuur ulatus üle kümne kraadi) jne.

103. üle N²+gen. V N¹+np. Üle paadiserva lööb laineid.

V = käima (Üle laevalae käis laineid), läigatama (Üle ääre läigatas vett), lööma, pritsima (Üle paadiserva pritsis vett) jne.

104. N¹+nom. V N²+gen. ümber Arutlused keerlesid ühe probleemi ümber.

V = keerlema, käima (Jutt käib rahaküsimuse ümber), mehkeldama (Margus mehkeldas talitaja ümber), organiseeruma (Aja-jaotus organiseerus suure huviala ümber).

105. N¹+nom. V N²+gen. ümber Kleit hoidub keha ümber.

N¹+nom. V ümber N²+gen. Kleit hoidub ümber keha.

V = hoidma (Kleit hoiab ümber keha), hoiduma, põimuma (Viinapuu põimub tamme ümber. Viinapuu põimub ümber tamme), tiirlema (Maakera tiirleb Päkese ümber. Maakera tiirleb ümber Päkese).

106. N+nom. V Loc Maja on metsas.

V = asetsema (Maja asetses järve kaldal), elama (Professor elab äärelinnas), hargnema (Tegevus hargneb mõisas), istuma (Jaan istub kodus), kobama (Peeter kobas taskusopis), konnata (Vähid konutavad urgastes), käima (Peeter käis järve ääres), lasuma (Udu lasus vee kohal), liikuma (Peeter liikus peenes seltskonnas), loovima (Jalakäija loovib autode vahel), nokitsema (Kuldnokad nokitsevad teeveerel), parvlema (Rahvas parvleb kinode ees), posima (Peeter posis vankri juures), rassima (Peeter rassis õues), rühmama (Peeter rühmas põllul), seisma (Riided seisid kohvril), talitama (Tüduruk talitab köögis), teenima (Peeter teenis kaupmehe juures), toimuma (Tegevus toimub haiglas), tuustima (Mees tuustis paberites), vedelema (Raamat vedeles laual), viibima (Delegatsioon viibis Tartus), võlvuma (Sillad võlvusid vee kohal), sõbima (Peeter sõbis telgis) jne.

107. Loc V N+nom. Koridoris valitseb hämarus.

V = domineerima (Liiklusmüra domineerivad madalad toonid), kihisema (Laipees kihisesid ussid), kulgema (Maa lõunaosas

kulgevad määhelikud), liigutama (Peetri südames liigutab loetus), loksuma (Pudelis loksub vesi), olelema (Kuskil olelevat idee), puuduma (Looduskirjeldustes puudub värskus), toimima (Leeduses toimivad võimsad jõud), vahutama (Meie ümber vahutas õitsemi), valitsema, võimutsesema (Venemaal võimutsesid mõisnikud), välgatama (Peetri silmis välgatas hirm) jne.

108. Loc V N+np. Hõmmel lebavad rändrahvad.
Hõmmel lebab rändrahne.

V = askeldama (Õues askeldab virku muhu naisi), elama (Kõrbes elab üksiklasi), elutsema (Parkmetsas elutses metskitse), esinema (Mägedes esineb lumetorme), kasvama (Savannis kasvab üksikuid puid), kuhjuma (Lõunas kuhjub pilvemägesid), kõrguma (Siin-seal kõrgub kuhjavaraid), lamama (Hõmmepealsel lamab rändrahne), lebama, leiduma (Kunstis leidub mängu elemente), levima (Vihnametsade läheduses levib hõredaid metsi), mustama (Seinas mustab pesaauke), olema (Laagris oli uusi tulijaid), paiksema (Murrangutel paikneb vulkaaniahelikke), pesitsema (Õõnsustes pesitsee mesilasi), rippuma (Naelte otsas ripub räbalaid), vedelema (Põrandal vedeleb paberitükke) jne.

109. Loc V N+part. Õhus tundub kõrbelõhna.

V = olema (Õhus on kõrbelõhna), tunduma.

110. N+nom. V De Valgus langeb ülalt.

V = aurama (Vesi auras potist), hakkama (Soo hakkab liiviku äärest), hõlbima (Peeter hõlbis teelt), kahmama (Mees kahmas labidavarrest), kargama (Noormees kargas toolilt), kulgema (Piir kulgeb linna lähedalt), kõõluma (Poiss kõõlus nurga tagant), lahvatama (Nõrdimus lahvatas ta silmadest), langema, lähtuma (Võnkumine lähtub heliallika juurest), pudenema (Kompvekid pudenevad lindilt), putkama

(Peeter putkas toast), pärinema (Poiss pärineb Samose saarelt), tolknema (Kindad tolknesid põuest), tulema (Peeter tuli linnast), vallanduma (Ohe vallandus Peetri rinnast) jne.

111. De V N+np. Haavast purskab veri.
Haavast purskab verd.

V = aurustuma (Lehe pinnalt aurustub vett), avanema (Mäetipult avaneb suurepärane vaade), hoovama (Lahelt hoovab mõrkjat lõhna), immitsema (Padrunik-stadest immitses haisu), jooksema (Haavast jookseb veri), kanduma (Võlvialusest kandub sooja hõngu), kerkima (Lõuna poolt kerkib määseljak), lahutama (Aknast lahutab leek), langema (Aknast langeb vihmapiisku), lõõskama (Lohe suust lõõskas tuld), nirisema (Kraanist nirisest leige vesi), nõrguma (Pärgadest nõrgub vett), pahvama (Puuriidast pahvas hall suits), paiskuma (Korstenast paiskus aurupilveke), paistma (Naha alt paistud roided), partsatama (Selja tagant partsatas haavilase), piiluma (Puistu vahelt piilus korstnaid), purskama, purskuma (Silmist purskusid pisarad), puuduma (Mundri eest puudus nõõpe), rabisema (Mõladelt rabisest piisku), ripnema (Suust ripnesid õled), sadama (Igal poolt sadas hoope), sirisema (Silmist sirisest vett), tibama (Suitsupilvest tibat mardikaid), tilkuma (Räästast tilgub vett), tulema (Ettevõttest tuli nõudmisi), tulvama (Värvate juurest tulvas rahvast), varisema (Sigareti otsast varises tuhka), vuhisema (Seinapraost vuhiseb külma tuult), võrsuma (Elvast on võrsunud sportlasi), väljuma (Kiirendist väljus tuumadekimp) jne.

112. N+nom. V Di Meiu astus kauplusse.

V = astuma, hakkama (Perenaine hakkas lehmale kaela), ilma-
ma (Võõras ilmus kaevu juurde), kaema (Peeter kaeb päikese-
loojangusse), kippuma (Koer kippus tuppa), kulgema (Anmaa-
lia kulgeb magnetipooluseni), kütündima (Jalad ei kütündinud

laua peale), lendama (Vaas lendas põrandale), lonkima (Orvi lonkis kodu poole), najatuma (Mees najatus akna servale), paiskuma (Aurik paiskus kaldale), popsutama (Mootorpeat popsutas mandrile), pöörduma (Taksu pöördub magistraalile), sirutuma (Poolsaar sirutub merre), suunduma (Peetri silmad suunduvad sepapajale), toetuma (Mees toetus kepi najale), trummeldama (Rahe trummeldas auto katusele), tõusma (Kaevur tõusis maapinnale), vajuma (Rahvas vajus õue), voolama (Jõgi voolab edela poole), ängama (Peeter ängas mehele vastu kõrvu) jne.

113. Di V N+np. Laua juurde kogunes uudishimulike.

V = eksima (Tahedamaile kohtadele on eksinud pihlakaid), ekslema (Kõikjale eksleb pajupõõsaid), ilmuma (Peetri silme ette ilmusid mineviku pildid), joonestuma (Pooni alumisele servale joonestub metsatriip), kogunema, kuhjuma (Randa kuhjus künkaid), kujunema (Noorte vahele kujunes sõprussidemeid), kuuluma (Ringi liikmete hulka kuulus tõllisi), mine-ma (Tallinnasse läks väike saadetis), moodustuma (Neisse kohtadesse moodustusid rasvakühmukesed), pahvama (Vastu seinu pahvas kuma tuult), peituma (Mägede vahele on peitunud järvekesed), poetuma (Luuletustesse poetub mõtisklusi), põimuma (Laulude vahele põimub dialoogi), rabisema (Kuuelä rabis piisku), rappuma (Teele rappub õlekõrsi), sadama (Peetri pihta sadas needusi), siginema (legendikule on siginenud majad), sügenema (Osakonda sügenes uusi inimesi), tekkima (Lapse lõua alla tekkis paise), uuristuma (Seina uuristus auke) jne.

114. N+part. V Di Meistrit jätkus igale poole.

V = jätkuma, kiskuma (Peetrit kiskus mängupõrgusse), piisama (Linde piisab igale poole), tõmbama (Poissi tõmbas linna).

115. N+nom. V Dt Mees astus mööda katuseharja.

V = astuma, hüppama (Mees hüppas üle käsipuu), kakerdama (Vanamees kakerdas mööda teed), kargama (Peeter kargas läbi akna), kulgema (Tee kulges läbi linna), käima (Peeter käis mööda välju), lippama (Poiss lippas mööda tänavat), lonkima (Peeter lonkis mööda teed), plagama (Peeter plagas üle õue), ronima (Ahvid ronivad mööda liisane), rändama (Pilk rändas mööda tuba), sammuma (Peeter sammus mööda vagu), sibama (Peeter sibas üle täna), tatsama (Peeter tatsas üle uulitsa), tulema (Peeter tuli mööda teed), vürama (Jalgrattad vüravad läbi linna) jne.

116. N+nom. V Dt₂ Valgus langes läbi klaaskatuse.

V = kahlama (Peeter kahlas läbi lume), kiikama (Tüdruk kiikas läbi sõrmede), kupatama (Mehed kupatasid läbi koridori), langema, lipsama (Peeter lipsas üle tee), müdistama (Traktor müdistas läbi võsa), paiskuma (Vesi paiskus läbi võrede), paistma (Mõõd paistsid läbi leili), pugema (Peeter puges läbi aia), ruttama (Jõgi ruttas läbi luha), sirutuma (Sild sirutub üle Doonau), suunduma (Peeter suundus läbi metsa), sööstma (Peeter sööstis üle toa), tikku-ma (Peeter tikkus üle tee), tuiskama (Lennuk tuiskas üle katuste), valguma (Vesi valgus läbi heina), viskuma (Mees viskus üle käsipuu), vupsama (Jänes vupsas üle tee) jne.

117. N+nom. V Mod Peeter käitus sundimatult.

V = elama (Peeter elas lahedasti), hargnema (Tegevus hargneb tormiliselt), hingama (Peeter hingas kergendatult), istuma (Süstad istuvad sügavasti), jaotuma (Varud on jaotunud ebaühtlaselt), konutama (Peeter konutas liikumatult), kulgema (Varumine kulgeb keskmiselt), kõlama (HÄäl kõlab kindlalt), käituma, lebama (Haige lebas jõuetult), mee-lestuma (Poissid on meelestunud sõjakalt), minema (Konve-rents läks hästi), mõõduma (Kaitsmine mõõdus edukalt), ra-

kenduma (Kaamera rakendus automaatselt), riietuma (Peeter riietus maitsetult), talitama (Peeter talitas õigesti), toimima (Peeter toimis inetult), toimuma (Matmine toimus salamahti), tulema (Rünnak tuli ootamatult), väljenduma (Matemaatik väljendub konkreetsetelt) jne.

118. N+nom. V Modi₁ Maja on längus.

V = olema (Mees on purjus. Närvid on pingul), seisma (Üks seisib poikvel).

119. N+nom. V Modi₂ Peeter oli pikali.

V = lebama (Peeter lebas selili), olema (Poiss oli kähveli).

120. N+nom. V Modi₁ Nõu läks sassi.

V = ajama (Uss ajas kühru), hoidma (Silmad hoidsid kassi), hoiduma (Lehed hoiuvad kummi), jääma (Peeter jäi purju. Suu jäi amuli), kargama (Üks kargas lahti), kiskuma (Nägu kiskus vingu), langema (Pea langes longu), lööma (Rahvas löi liikvele), minema (Mees läks marru), paiskuma (Tähed paiskusid segi), tõmbuma (Peeter tõmbus pingule), vajuma (Noormees vajus norgu), vedama (Poisi suu vedas naerule).

121. N+nom. V Modi₂ Poiss heitis pikali.

V = asetuma (Müli asetus tagurpidi), heitma, hüppama (Peeter hüppas püsti), jääma (Ratas jäi külili. Mees jäi püsti), kargama (Noormees kargas püsti), keerama (Peeter keeras selili), kopsatama (Peeter kopsatas istuli), krapsama (Poiss krapsas püsti), käima (Poiss käis kähveli), langema (Mees langes pikali), lartsatama (Mees lartsatas selili), laskuma (Peeter laskus kühki), latsatama (Peeter latsatas seljakile), lendama (Poiss lendas kukerkuuti), prantsatama (Peeter prantsatas pikali), räntsatama (Mees räntsatas pikali), totsama (Peeter totsas istuli), vajuma (Haige vajus pikali), viskama (Peeter viskas kühli), viskuma (Malle viskus istuli).

122. N+nom. V Modi₃ Õied asetuvad vaheldumisi.

V = asetuma, tormama (Lained tormavad vastamisi) jne.

123. N+nom. V Temp Õnnetus juhtus hommikul.

V = avalduma (Haigus avaldub kindlas vanuses), debüteerima (Kirjanik debüteeris 1956. aastal), formeeruma (Kromajoonlane formeerus 40 000 aastat tagasi), hakkama (Kool hakkas esimesel septembril), hargnema (Tegevus hargnes saandivahetusel), ilmema (Vajadus ilmes praegu), jooksuma (Film jookseb täna), juhtuma (Õnnetus juhtus 6. jaanuaril), kujunema (Suhtumine kujunes varem), moodustuma (Kivid moodustusid kaks miljardit aastat tagasi), olema (See sündmus oli läinud sajandi lõpul), pesitsema (Lind pesitseb suvel), toimuma (Kongress toimus eile), tulema (Tort tuleb õhtul) jne.

124. Temp V N+nom. Täna on laupäev.

V = maksuma (Tänapäeval maksab teadmiste hulk), olema (Vareti on laulupidu), toimuma (26. augustil toimus külalisõhtu).

125. N+nom. V Tempmes Reis kestis kaua.

V = jooksuma (Film jooksis kaua), kestma (Bankett kestis hommikuni), tuurima (Kõne tuuris pool tundi), vältama (Vaheaeg vältas veerand tundi).

126. N+part. V Frekv. Äpardusi on sageli.

V = olema (Kauneid õid on haruharva).

127. N+nom. V Mes Kivi kaalub kümme tonni.

V = kaaluma, katma (Kujutis kattis kolm ruutmeetrit), käima (Peeter käis viis kilomeetrit), maksuma (Ruutmeetri taastamine maksab viis rubla), moodustama (Kasum moodustab kuusküm-

mend rubla), näitama (Kraadiklaas näitab viis kraadi), olema (Laius on kümme meetrit. Kell on üks), sammuma (Peeter sammus paar meetrit), säästma (Poiss säästis sada rubla), tulema (Maa ümbermõõt tuli 250 000 staadioni) jne.

128. N+part. V Mes Varandust oli palju.

V = korjuma (Mune korjus suur hulk), kuluma (Elektrienergiat kulus 10 000 kw/t.), olema, tulema (Lüpsilehmi tuleb kuuskümmend).

129. N+nom. V Distr Peeter jäi üks.

V = jääma, olema (Jaan oli üksinda), sammuma (Peeter sammus üks), viibima (Mehed viibisid kahekesi) jne.

130. N¹+all. V N²+el. Haigele aitas aspiriini.

V = aitama, piisama (Jaanile piisab sellest rahast).

131. N¹+all. V N²+el. Jaanile piisas rahast.

V = aitama (Meestele aitas rahast), jätkuma (Loomadele jätkus toidust), piisama.

132. N¹+el. V N²+tr. Rahast piisas kojusõiduks.

V = aitama (Rahast aitas maja ehitamiseks), jätkuma (Veest jätkus joogiks), piisama.

133. N+el. V Mes Kooli lõpetamisest saab kolm aastat.

V = puuduma (Üheksast puudub kümme minutit), saama, täituma (Autori sünnist täitub sada aastat).

134. N+ad. V Mod Peetril läheb hästi.

V = minema.

135. Loc V A+tr. Kõrvaltoas jäi vaikseks.

V = jääma.

136. N+tr. V Mes Laeva lauseks on kümme meetrit.

V = kuluma (Kojusõiduks kulub kümme minutit), minema (Võtte tegemiseks läheb kaks sekundit), olema, tulema (Paadi pikkuseks tuleb kümme meetrit).

137. N+term. V Mes Loengu lõpuni jäi kaks minutit.

V = jääma.

138. Di V Mes Tartusse on viis kilomeetrit.

V = jääma (Heistresse jääb neli kilomeetrit), olema, saama (Tartusse saab viis kilomeetrit), tulema (Tartusse tuleb viis kilomeetrit).

IV. NELJAKOHALISED ELEMENTAARLAUSED

139. N¹+nom. V N²+ng. A+ng. Peeter pidas toa puhta.
N¹+nom. V N²+ngp. A+ess. Peeter pidas toad puhtad. Peeter pidas toa puhtana.

V = hoidma (Sõdurid hoidsid kasarmud puhtad. Maine hoidis toidukava vaheldusrikkana), pidama (Peeter pidas riided puhtad. Kojamees pidas tänava niiskena).

140. N¹+nom. V N²+tr. N³+nom. Peeter pani lapse nimeks Jaan.

V = andma (Rahvas andis kuju(le) nimeks Russalka), panema, saama (See märk sai nimeks aleph).

141. N¹+nom. V N²+ngp. N³+ill. Peeter mässis vaasi paberisse.

V = ajama (Peeter ajas rahva ärevusse), dateerima (Ekspert dateeris käsikirja 13. sajandisse), investeerima (Kaupmees investeeris raha tšüstusse), jätma (Perenaine jättis loomad hooletusse), kätma (Naine kätis asjad suurrätikusse), mähkima (Peeter mähkis fotoplaadi paberisse), nakatama (Televisioon nakatas inimesed teatrihaigusse), pressima (Masin pressib heina pallidesse), punuma (Meiu punub juukseid pärga), pühendama (Peeter pühendas sõbra avastusse), raiuma (Peeter raius kuhu kivisse), saama (Peeter sai korteri enda valdusse), segama (Peeter segas sõbra sellesse loosse), villima (Peeter villis veini pudelisse), ülendama (Tsaar ülendas mehe aadlisesusse) jne.

142. N¹+nom. V N²+ill. N³+ngp. Kirjanik pani muistendisse uue mõtte.

V = jätma (Kunstnik jättis kuulajaisse sügava mulje), kät-kema (Autor kätkeas nendesse tähtedesse süngi mõtte), panema, tooma (Arhitekt toob fassaadidesse liikuvuse).

143. N¹+nom. V N²+ngp. N³+ill. Peeter jagas materjali rühmadesse.

N¹+nom. V N²+ngp. N³+tr. Peeter jagas materjali rühmadeks.

N¹+nom. V N²+ngp. N⁴+tr. ... ja N⁵+tr. Heine jagas inimesed helleniteks ja natšarenlasteks.

V = jagama, jaotama (Membraan jaotab sisekõrva kahte ossa. Peeter jaotab inimesed rühmadeks. Jõgi jaotab veeala lõunaosaks ja põhjaosaks), koondama (Uuriija koondas esemed gruppidesse. Peeter koondab materjali rühmadeks. Staap koondas väed lõunaarmeeks ja põhjaarmeeks), lahutama (Kraav lahutas maa-ala kahte ossa. Kokk lahutas lillkapsa peakes-teks. Lai kraav lahutas valduse heinamaaks ja karjamaaks).

144. N¹+nom. V N²+ngp. N³+in. Kunstnik teostas loo-nise puugravüüris.

V = arvama (Me arvame maksud kümnetes tuhandetes), kinnis-tama (Ülemnõukogu kinnistas otsuse vastavas seaduses), leid-ma (Peeter leidis sõbra halvas tujus), teostama, väljendama (Teadlane väljendas võimsuse vattides).

145. N¹+nom. V N²+in. N³+ngp. Õpetaja arendas lap-ses uue võime.

V = arendama, süütama (Ma ne süütas Peetris iha), tabama (Peeter tabas lalinas tuttavat sõna), äratama (Peeter äratas lapses igatsuse).

146. N¹+nom. V N²+ngp. N³+el. Väin eraldab Hispa-nia Tangerist.

V = arstima (Eit arstis Peetri kopsupõletikust), eraldama, irrutama (Furjusolek irrutab inimese reaalsusest), lahutama (Peeter lahutas ühe otsa skeemist), lunastama (Peeter lunas-tas naise orjusest), nõristama (Peeter nõristas süsta liig-veest), puhastama (Nõid puhastas ruumi vaimudest), pöörama (Abt pööras koka patust), rassisama (Peeter rassis oksad leh-tedest), ravima (Preparaat ravib Peetri tüüfusest), ravit-sema (Ema ravitses lapse kopsupõletikust), säästma (Peeter säästis kolleegid matmiskuludest), vabastama (Peeter vabas-tas mehe õppustest), võõrutama (Peeter võõrutas poja tšüte-gemisest).

147. N¹+nom. V N²+el. N³+ngp. Ema kasvatas lapsest ateisti.

V = arendama (Võitlus arendas Peetrist juhi), harima (Kol-hoos haris rabast põllu), hauduma (Päike haub tõugust lib-lika), isoleerima (Indiaanlased isoleerisid nahaeritusest bufotenini), kasvata-ma (Peeter kasvatas lapsest hea ini-mese), keerama (Pagar keeras taigatükist kringli), kujun-dama (Peeter kujundas rannalõukast kultuurmaastiku), kää-

rima (Organism käärib suhkrust alkoholi), kütma (Tütarlaps kütis siidvõõst lehvi), laduma (Peeter ladus karpidest virna), lõikama (Peeter lõikas puukoorest laeva), painutama (Peeter painutas liistust kaare), punuma (Neiu punus juustest pärja), rullima (Mardikas rullis lehest toru), saama (Peeter sai arvudest tabeli), tabama (Peeter tabas lalinast sõna), tegema (Peeter tegi oma ideest dogma) jne.

148. N¹+nom. V N²+ngp. N³+all. Peeter pühendas raamatu sõbrale.

V = adresseerima (Peeter adresseeris kirja direktorile), alandama (Kaupmees alandas kella hinna viiele kroonile), andma (Peremees andis rõdutoa külalistele), asetama (Selts aetas pearõhu materjali kogumisele), ehitama (Peeter ehitas oma sõnavõtu nendele teadetele), hoidma (Peeter hoidis leiva vennale), jagama (Onu jagas õunad lastele), kahandama (Peeter kahandas kao neljale protsandile), keskendama (Peeter keskendas oma tähelepanu sellele sündmusel), kiskuma (Modeli kisub kunstniku tähelepanu pisiasjadele), koondama (Selts koondas kõigi mõtted olulisele küsimusele), laiendama (Instituut laiendas katsed kolhoosidele), ligendama (Peeter ligendas lambi aknale), loovutama (Peeter loovutas oma koha daamile), lühendama (Valitsus lühendas õppeaja kolmele aastale), mõistma (Kohus mõistis mehe sunnitõule), määrama (Komisjon määras auto sekretärile), ohverdama (Peeter ohverdas õõ analüüsimisele), panema (Vaejuhatus pani lootuse lennuväele), planeerima (Peeter planeeris ekskursiooni sügisele), pärandama (Peeter pärandas varanduse pojale), pühendama, rentima (Nõisnik rentis maa talupoegadele), seadma (Helikeel seab oma nõuded lauljate ettevalmistusele), suunama (Raamat suunas lugeja iseseisvale mõtlemisele), taandama (Peeter taandas faktid kahele vastaspoolusele), tooma (Peeter tõi oma käsikirja kirjanikule), usaldama (Peeter usaldas lahendamise aparaadile), viima (Peeter viis võtme uksehoidjale), võlgnema (Innosfäär võlgneb oma sünni päikesekiirtele), ässitama (Peeter ässitas mehed mässule) jne.

149. N¹+nom. V N²+all. N³+ngp. Isa andis pojale raamatu.

V = andma (Autor andis raamatule uue pealkirja. Naine andis pullile võmmu), arvestama (Kohtunikud arvestasid mõlemale mehele kaotuspunkti), dikteerima (Võitja dikteeris kaotajale rahutingimused), esitama (Näidend esitab näitlejale suured nõuded), hankima (Sekretär hankis direktorile suvila), juhatama (Poiss juhatas lastele palli asukoha), kinkima (Peeter kinkis sõbrale raamatu), laenama (Peeter laenas naabrile binokli), leidma (Peeter leidis lapsele tegevuse), lubama (Anu lubas Peetrile oma hobuse), lõkitama (Peeter lõkitas sõbrale telegrammi), manustama (Arst manustas haigele penitsilliini), määrama (Direktor määras iniserile objekti), omistama (Komitee omistas kirjanikule laureaadi nimetuse), panema (Ema pani lapsele nime), reserveerima (Peeter reserveeris sõpradele üllatuse), saatma (Peeter saatis emale kirja), sirutama (Haige sirutas külalisele kää), sisendama (Peeter sisendas sõbrale uue idee), sokutama (Peeter sokutas sõbrale töökoha), sugereerima (Arst sugereeris haigele lõbusa meeleolu), tellima (Peeter tellis vanaemale ajalehe), vaatama (Naine vaatas mehele puhta särki), võimaldama (Isa võimaldas lastele kooliskäimise) jne.

150. N¹+nom. V N²+ad. N³+ngp. Arst avastas Peetril kasvaja.

V = diagnoosima (Arst diagnoosis Peetril tuberkuloosi), leidma (Arst leidis Peetril kasvaja), tekitama (Uuriija tekitas hiirel kasvaja), vahetama (Ema vahetas lapsel riided).

151. N¹+nom. V N²+ngp. N²+abl. Peeter päris eesnime vanaisalt.

V = pärima, saama (Kabel sai nime külalt), tabama (Peeter tabas enese küsimuselt, mis edasi tuleb).

152. N¹+nom. V N²+abl. N³+ngp. Peeter palus direktorilt külastusloa.

V = klanima (Poiss klanis isalt kinoraha), koorima (Poodnik kooris t88liselt viimase raha), manguma (Poiss mangus isalt jalgratta), paluma, pinnima (Politseinik pinnis vangilt andmed), p88rama (Peeter p88ris isalt k88verad jalad), p88rama (Peeter p88ras neult silmad), r88vima (Tuul r88vis puult lehed), saama (Peeter sai raamatupidajalt palga), tellima (Peeter tellis sepalt kirve), v88tma (Peeter v88ttis s88bralt t88otuse), v88randama (Kuberner v88randas Peetrilt varanduse).

153. N¹+nom. V N²+ngp. N³+ess. Peeter veetis puhkuse turistina.

V = kavatsema (Kirjanik kavatses romaani pamfletina), kujundama (Aednik kujundas k88buspuu p88ramiidina), m88tlema (Peeter m88tles jutu naljana), n88itama (Raamatupidaja n88itas kulutused palgana), serveerima (Ajaleht serveeris p88htimuse enesereklaamina), veetma, v88ljastama (Tehas v88ljastab vitamiini tablettidena).

154. N¹+nom. V N²+ngp. N³+tr. Keemik muutis vedeliku gaasiks.

V = andma (Kingsepp andis poja karjapoisiks), arvama (Juhataja arvas tagasihoidlikkuse vooruseks), edutama (Direktor edutas Peetri meistriks), esitama (Juhataja esitas meistri kandidaadiks), hoidma (Orvi hoidis k88e lumevarjaks), h888ruma (Kokk h888rus juurvilja p88reeks), kauplema (Peremees kauples J88ri sulaseks), kohandama (Professor kohandas p88leti anal888siks), koondama (Peeter koondas luuletused koguks), kujundama (Peeter kujundas rannariba kultuurmaastikuks), kuulutama (N88ukogu kuulutas printsi valitsejaks), k888nama (Pagar k888nas taigat88ki kringlike), lausuma (Pealik lausus n88ia kivitombuks), lugema (Peremees loeb p88sivuse vooruseks), moondama (Zeus moondas I88 valgeks lehmaks), muutma, m888rama (Minister m888ras inseneri 88lemaks), painutama (Puusepp painutas liistud kaarteks), paluma (Peeter palub juhataja auk88lali-

seks), p88hitsema (Abtiss p88hitsees novitsi nummaks), rullima (Mardikas rullis lehe toruks), siduma (Peeter sidus paela lehviks), taandama (Peeter taandas mol88bdeenoksiidi metalliks), tembeldama (Peeter tembeldas s88bra vargaks), varuma (Peeter varus aja magamiseks), vormima (Peeter vormis savikamaka kuuliks), v88tma (Peeter v88ttis Jaani toakaaslaseks), 88lendama (Kindral 88lendas s88duri kapraliks) jne.

155. N¹+nom. V N²+tr. N³+ngp. Peeter m888ras kohumiskohaks hotelli.

V = kinnitama (Komitee kinnitas laeva 88ras88duajaks 11. novembri), m888rama, panema (Autor pani raamatu pealkirjaks peategelase nime), saama (Peeter sai vastuseks 88lakehituse), seadma (Peeter seadis tingimuseks v888raste isikute lahkumise), soetama (Peeter soetas s88dam88braks baaridaami), v88tma (Teadlane v88ttis uurimisobjektiks isuri keele).

156. N¹+nom. V N²+ngp. N³+tr.+pl. Kokk l88ikas liha t88kkideks.

V = hakkima (K88neleja hakkis s88nad silpideks), hammustama (Koer hammustas kepi t88kkideks), k88ristama (T88druk k88ristab riide ribadeks), l88ikama, l88ikuma (Kokk l88igub peterselli ribadeks), l888ma (Poiss l88i kepi t88kkideks), murdma (Peeter murdis traadi t88kkideks), n88isima (Vanamees n88isis liha t88kkideks), raiuma (Peeter raius liha t88kkideks) jne.

157. N¹+nom. V N²+ngp. A+tr. Peeter tegi noa te-
ravaks.

V = ajama (Direktor ajas kulud suureks), kallama (88petaja kallas klaasi t88hjaks), koolutama (Tuul koolutas pihlaka k88veraks), kuulutama (Komitee kuulutas asumaa s88ltumatuks), k88llmetama (Peeter k88llmetas nina siniseks), laskma (Peeter laskis k88e l88dvaks), l88kkama (Peeter l88kkas kella 88igeks), noolima (Kindral noolis huuled puhtaks), p88isutama (Peeter p88is-

sutas fakti suureks), p  stma (Peeter p  stis koera vabaks), pühkima (Naine pühkis käed kuivaks), ravima (Arst ravis Peetri terveks), segama (Peeter segas taigna ühtlaseks), sundima (Peeter sundis enese rahulikuks), tegema, tunnistama (Komisjon tunnistas Peetri terveks), vajutama (Mees vajutas sigareti laiaks),   rritama (Peeter   rritas koera vihaseks) jne.

158. N¹+nom. V N²+ngp. Num+tr. Peeter jagas paberi kolmeks.

V = jagama, jaotama (Peeter jaotas paberi pooleks).

159. N¹+nom. V N²+ngp. N³+term. Udu ahendab vaateniiri k  h  e meetrini.

V = ahendama, alandama (Ravim alandas palaviku 38 kraadini), kahandama (Tsehh kahandas kaonolja protsendini), pikendama (Peeter pikendas tee metsani), suurendama (Peeter suurendas voolutugevuse kolme amprini), tõstma (Kaupmees tõstis viinahinna kolme margani), viima (Peeter viis liikmete arvu kolmesajani), vähendama (Peeter vähendas helitugevuse miinimumini).

160. N¹+nom. V N²+ngp. N³+abess. Naine jättis mehe l  unata.

V = jätma.

161. N¹+nom. V N²+ngp. N³+kom. Meister kattis nõu glasuuriga.

V = asendama (Tehas asendas vana mudeli uue mudeliga), ehitama (Sultan ehtis teenijad kalliskividega), ilustama (Peeter ilustas kuue narmastega), katma, kaunistama (Kunstnik kaunistas seinad freskodega), kinnitama (Mehed kinnitasid lubaduse verevandega), kirjama (Kunstnik kirjutas tapeedi   itaga), kohandama (Inimene kohandab oma rõivastuse ümbrusega), koormama (Mehed koormasid auto ehitusmaterjaliga), korvama (Mehhaanik korvas vana rihma uuega), kurnama (Mees kurnas

hobuse raske t  suga), laadima (Mehed laadisid laeva ballastiga), maksma (Lendur maksis oma eksimuse eluga), nakatama (Peeter nakatas roti poliom  eliidiga), nimetama (Peeter nimetas aine uue nimega), piserdama (Kojamees piserdas tee veega), pritsima (Peeter pritsis enese poriga), tempima (Peeter tempis piirituse veega), täitma (Peeter täitis vaba aja lugemisega), v  rtsitama (Peeter v  rtsitas oma kõne naljadega),   ristama (Aednik   ristas lillepeenra m  tas- tega) jne.

162. N¹+nom. V N²+ngp. N³+kom. Peeter kõrvutas maali j  onistusega.

N¹+nom. V N²+ngp. ja N³+ngp. Peeter kõrvutas maali ja j  onistuse.

N¹+nom. V N+ngp.+pl. Peeter kõrvutas maaliid.

V = kombineerima (Teadlane kombineeris r  ntgenograafia spektrograafiaga. Teadlane kombineeris r  ntgenograafia ja spektrograafia. Teadlane kombineeris meetodid), kooskõlastama (Insener kooskõlastas proportsiooni vastupidavusega. Insener kooskõlastas proportsioonid ja vastupidavuse. Insener kooskõlastas proportsioonid), k  rvutama, lepitama (Jaam lepitab Peetri Jüriga. Jaam lepitab Peetri ja Jüri. Jaam lepitab poisid), liitma (Meister liitis kivi rahnuga. Meister liitis kivi ja rahnu. Meister liitis kivid), p  imima (Peeter põimis kirjelduse oma mõtetega. Peeter põimis kirjelduse ja oma mõttekäigu. Peeter põimis kirjeldused), samastama (Peeter samastas folkloori etnograafiaga. Peeter samastas folkloori ja etnograafia. Peeter samastas sõnad), segama (Peeter segas marjad suhkruga. Peeter segas marjad ja suhkruga. Peeter segas ained), siduma (Peeter sidus praktika teooriaga. Peeter sidus praktika ja teooria. Peeter sidus distsipliinid), sobitama (Peeter sobitas tooli lauaga. Peeter sobitas laua ja tooli. Peeter sobitas jätkukohad). tasakaalustama (Peeter tasakaalustas s  mba kaalu õhurõhu-

ga. Peeter tasakaalustas samba kaalu ja õhurõhu. Õpetaja tasakaalustas sambad), võrdsustama (Peeter võrdsustas teaduse kunstiga. Peeter võrdsustas teaduse ja kunsti. Peeter võrdsustas vormid), ühendama (Peeter ühendas lihase patareiga. Peeter ühendas lihase ja patarei. Peeter ühendas elemendid) jne.

163. N¹+nom. V N²+ngp. N³+kom. Jüri kooskõlastas projekti tehasega.
N¹+nom. ja N³+nom. V N²+ngp. Jüri ja tehase kooskõlastasid t88.
N+nom.+pl. V N²+ngp. Tehased kooskõlastasid t88.

V = koordineerima (Büroo koordineeris oma tegevuse ministeeriumiga. Büroo ja ministeerium koordineerisid oma tegevuse. Asutused koordineerisid oma tegevuse); kooskõlastama.

164. N¹+nom. V N²+kom. N³+ngp. Kunstnik läbis nõelaga lakikihi.

V = halvama (Arst halvab mürgiga organismi talitluse), liitma (Ioon liidab endaga elektroni), läbima, läbistama (Sõdur läbistas mürsuga tanki soomuse), varjama (Kuningas varjask oma hiilgusega teised tähed).

165. N¹+nom. V N²+kom. N³+ngp. Peeter klappis Jüri pudeli.
N¹+nom. ja N²+nom. V N³+ngp. Peeter ja Jüri klappisid pudeli.
N+nom.+pl. V N²+ngp. Mehed klappisid pudeli.

V = klappima, moodustama (Sirge A moodustab sirgega B täisnurga. Sirge A ja sirge B moodustavad täisnurga. Sirged moodustavad täisnurga), sõlmima (Vabrik sõlmis kauplusega lepingu. Vabrik ja kauplus sõlmisid lepingu. Asutused sõlmisid lepingu), vahetama (Peeter vahetas Jaaniga mõne sõ-

na. Peeter ja Jaan vahetasid mõne sõna. Mehed vahetasid mõne sõna).

166. N¹+nom. V N²+kom. N³+ngp. Jaan ristas Jüriga nõelaga.
N¹+nom. ja N²+nom. V N³+np.+pl. Jaan ja Jüri ristasid nõelad.
N+nom.+pl. V N³+np.+pl. Mehed ristasid nõelad.

V = ristama, vahetama (Saima vahetas Orviga kleidi. Saima ja Orvi vahetasid kleidid. Naised vahetasid kleidid).

167. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. alla Peeter võttis probleemi vaatluse alla.

V = painutama (Õpetaja painutas õpilase oma tahte alla), panema (Kirik pani raamatu keelu alla), saama (Armee sai juhtimise oma kontrolli alla), võtma (Peeter võttis asja kõne alla).

168. N¹+nom. V N²+gen. ees N³+ngp. Kirjanik avas lugeliste ees uue maailma.

V = avama.

169. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. eest Kangelane annab oma elu isamaa eest.

V = andma, ohverdama (Peeter ohverdas oma tervise isamaa eest), keerama (Eit keerask puupõõra ukse eest), käänama (Eit käänask puupõõra ukse eest), tõukama (Peeter tõukas riivi ukse eest).

170. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. ette Peeter seadis mehe faktide ette.

V = seadma, tooma (Peeter tõi professori nime avalikkuse etta).

171. N¹+nom. V N²+gen. ette N³+ngp.

Areng seab tootjate ette uue probleemi.

V = asetama (Romaan asetab kirjaniku ette suured nõudmised), seadma.

172. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. hoolde

Peeter andis lapse õe hoolde.

V = andma, jätma (Peeter jättis lepingu sõlmimise sekretäri hoolde), usaldama (Ema usaldas lapse sugulase hoolde), võtma (Peeter võttis elevandi enda hoolde).

173. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. hooleks

Peeter jättis tasumise Jüri hooleks.

V = jätma, usaldama (Peeter usaldas toidutegemise tütre hooleks), võtma (Peeter võttis seletamise enda hooleks).

174. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen.+pl. hulka

Peeter arvas püsivuse vooruste hulka.

V = arvama, lugema (Peremees luges tagasihoidlikkuse vooruste hulka).

175. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. jaoks

Peeter hoidis pileti venna jaoks.

V = hoidma, jätma (Peremees jättis ühe toa külalise jaoks), näpistama (Peeter näpistab tunnikese töö jaoks) jne.

176. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. järele

Peremees ajas sulase vee järele.

V = ajama, läkitama (Jüri läkitas Jaani auto järele), ula-

tama (Peeter ulatas kõe nimekirja järele), vedama (Peeter vedas rahva palga järele) jne.

177. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. kallale

Peeter ässitas koera varga kallale.

V = hassetama (Peremees hassetas koera võõra kallale), ässitama.

178. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. kohta

Peeter arvestas ühe pudeli kolme mehe kohta.

V = arvestama, jagama (Vald jagas kolme aasta kohta ühe looreha).

179. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. kõrvale

Kriitik asetab romaani näidendi kõrvale.

V = asetama, paigutama (Kriitik paigutas Sauli Oidipuse Klooreni Indreku kõrvale), seadma (Peeter seab Sauli Oidipuse Klooreni Indreku kõrvale).

180. N¹+nom. V N²+gen. käest N³+ngp.

Peeter palus juhataja käest lahkumisloa.

V = klanima (Poiss klanis isa käest kinoraha), manguma (Poiss mangus venna käest ülikonna), paluma, pinnima (Politsei pinnis vangis käest andmed), võtma (Peeter võttis mehe käest tõutuse).

181. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. kätte

Peeter jättis paberi enda kätte.

V = andma (Peremees andis ühe toa külalise kätte), jätma.

koondama (Valitseja koondas võimu nõukogu kätte), saama (Peeter sai toa enda kätte), saatma (Peeter saatis paberi meistri kätte), tooma (Peeter tõi käsikirja kirjaniku kätte), ulatama (Peeter ulatas paberi lenduri kätte), viima (Peeter viis võtme sõbra kätte), võtma (Valitseja võttis juhtimise enda kätte) jne.

182. N¹+nom. V N²+ngp. läbi N³+gen.

Peeter ajas liha läbi hakkmasina.

V = ajama, hõõruma (Kokk hõõrus jaurvilja läbi sõela), kärutama (Perenaine kärutas õunad läbi hakkmasina).

183. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. peale

Peeter pani lootuse sõbra peale.

V = arvestama (Insener arvestas laeva saja reisija peale), asetama (Selts asetaski pearõnga uurimistöö peale); jaotama (Peeter jaotab toidu kolme päeva peale), kiskuma (Modell kiskus kunstniku tähelepanu pisiasjade peale), kulutama (Peeter kulutas oma aja lugemise peale), kutsuma (Komandör kutsus kahuritule komandopunkti peale), ohverdama (Peeter ohverdas 55 analüüsimise peale), panema, pöörama (Peeter pööras pilgu neiu peale), võtma (Peeter võttis vaeva enda peale) jne.

184. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. pihta

Laulik sihtis pilked mõisa pihta.

V = sihtima, suunama (Mehed suunasid pilked mõisniku pihta).

185. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. poole(le)

Peeter võitis seltskonna Jüri poole(le).

V = saama (Jüri sai seltskonna enda poolele), võitma.

186. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. sisse

Naine kõitis asjad rätiku sisse.

V = imama (Süsi imab mürgi enda sisse), imema (Niobium imeb gaasi enda sisse), kastma (Peeter kastis sule piima sisse), kõitma, mähkima (Ema mähkis lapse teki sisse), mässima (Tädi mässib vanaisa teki sisse), villima (Peeter villis veini pudeli sisse) jne.

187. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. suhtes

Kohus kohaldab aegumise süüdlaste suhtes.

V = kohaldama, orienteerima (Arhitekt orienteeris kiriku ilmakaarte suhtes), võtma (Peeter võttis seisukoha probleemi suhtes).

188. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. taha

Kirjanik peitis enese varjunime taha.

V = peitma, varjama (Peeter varjab oma nime varjunime taha).

189. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. tarvis

Peeter hoidis raha auto tarvis.

V = hoidma, jätma (Peremees jättis ühe toa poja tarvis) jne.

190. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen.+pl. vahel

Peeter jagas oma aja harrastuste vahel.

N¹+nom. V N²+ngp. N⁴+gen. ja N⁵+gen. vahel

Peeter jagas oma aja pallimängu ja õppimise vahel.

V = jagama.

191. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. vastu

Peeter ässitas mehe peremehe vastu.

V = kindlustama (Peeter kindlustas maja tulekahju vastu), meelestama (Naised meelestasid poisi vanaisa vastu), paiskama (Väejuhatas paiskas diviisi vaenlase vastu), sihtima (Kirjanik sihtis artikli puuduste vastu), vahetama (Peeter vahetas kõnetooli teatrilava vastu), ässitama.

192. N¹+nom. V N²+ngp. üle N³+gen.

Peeter laskis pilgu üle rahva.

V = laskma, libistama (Markus libistas pilgu üle kummutite. Peeter libistas sõrmed üle raua).

193. N¹+nom. V N²+ngp. N³+gen. ümber

Peeter mähkis nõõri ümber käe.

N¹+nom. V N²+ngp. ümber N³+gen.

Peeter mähkis nõõri käe ümber.

V = keerama (Peeter keeras rätiku ümber kaela. Peeter keeras rätiku kaela ümber), kšänama (Peeter kšänas traadi ümber toru), mähkima, mässima (Mees mässis paela ümber käe. Nõõr mässis enese tüdruku jalgade ümber), põimima (Laps põimis käed ema kaela ümber. Laps põimis käed ümber ema kaela).

194. N¹+nom. V N²+ngp. Loc

Peeter veetis puhkuse Pärnus.

V = hoidma (Kivid hoiavad võrguserva põhjas), leidma (Peeter leidis sõna sõnaraamatus. Peeter leidis enese sadamas), pidama (Kivid peavad nõõri põhjas), veetma.

195. N¹+nom. V N²+ngp. De

Peeter juhatas külalise toast.

V = ajama (Peeter ajas kuu seljast), juhutama, kallama (Laps kallab vee kruusist), kerima (Peeter keris õnge-nõõri veest), kihutama (Okupandid kihutasid elanikud külast), kiskuma (Peeter kiskus naela laua seest), koukima (Robert koukis pudeli prügikastist), laskma (Mehed lasksid vee kraavist), leidma (Jaak leidis Juhani alasti), lõõma (Peeter lõi relva kallaletungija käest), panema (Arvo pani krihvli käest), puhastama (Valdek puhastas pori saabastelt), pühkima (Peeter pühkis saepuru laualt), siikutama (Rudolf siikutas saapa jalast), tõmbama (Daam tõmbas kinda käest), valama (Jüri valas vee kruusist), võtma (Jaan võttis kübara peast) jne.

196. N¹+nom. V De N²+ngp.

Peeter vähnas särgist vee.

V = eemaldama (Kirurg eemaldas naise näolt sünnimärgi), ekstraheerima (Keemik ekstraheeris turbast bituumeni), eraldama (Kõrv eraldas kõbinast tasase vile), käristama (Peeter käristas lina küljest tüki), paluma (Peeter palus kontorist loa lahkuda), pigistama (Peeter pigistas sidrunist mahla), täksima (Peeter täksis kivi küljest kullu), urgitsema (Peeter urgitses supi seest kärbee), vähnama, õngitsema (Peeter õngitses põuetaskust rahakoti) jne.

197. N¹+nom. V N²+ngp. Di

Peeter tõi masina tšõkotta.

V = aheldama (Halvatus aheldas professori kabinetti), deponeerima (Hertsog deponeeris oma varad välismaale), heitma (Mehed heitsid kivid vette), juhutama (Peeter juhatas külalise aeda), keerama (Peeter keeras lambi peassa), kin-

nitama (Mees kinnitas tahvli maja seinale), konvoeerima (Sõdurid konvoeerisid vangi kohtusaali), kruvima (Peeter kruvis poldi rana külge), kärutama (Tõeline kärutas detailid lattu), laduma (Peeter ladus asjad lauale), laksatama (Perenaine laksatas lojusele külje pihhta), liimima (Näitleja liimis juuksed pea külge), lubama (Isa lubas lapse karusellile), mahutama (Peeter mahutas raamatud riitulile), määrama (Minister määras inseneri kursustele), neetima (Sepp neetis orja galeeri külge), panema (Sma pani toidu lauale), peibutama (Peeter peibutas karu puuri), pistma (Peeter pistis kirja taskusse), poetama (Peeter poetas koni prügikasti), pumpama (Peeter pumpas vee vani), pühkima (Naine pühkis käed rätikusse), raputama (Peeter raputas prahi ämbrisse), roolima (Kapten roolis laeva madalikule), siduma (Peeter sidus hobuse puu külge), sõidutama (Peeter sõidutas külalise võõrastemajja), sättima (Naine sättis järi paigale), tassima (Peeter tassis kohvri tupp), tooma, torkama (Naine torkas paberi naela otsa), unustama (Peeter unustas võtme tupp), viima (Peeter viis mütsi esikusse), viskama (Mees viskas koni maha), õngitsema (Peeter õngitses kuue kaldale) jne.

198. N¹+nom. V DI N²+ngp.

Vesi õõnestas kivisse lohu.

V = etsima (Meister etsis raudrüüle ornamendi), graveerima (Peeter graveeris sõrmusele oma nime), ihuma (Vesi ihus jäässe lelutoru), kulutama (Sõrmed on kulutanud kivisse sügava augu), nühkima (Kalad nühkisid liiva sisse nõokesed), saatma (Peeter saatis Tallinnasse kirja), sisestama (Bioloog sisestas rakku mikronõela), sundima (Peeter sundis oma näole malbe ilme), toksima (Rahn toksib puusse õõnsuse), uuristama (Peeter uuristas mäekülge koopa), võluma (Raamat võlus me kujutluse kauge pildi), õõnestama jne.

199. N¹+nom. V N²+ngp. Dt₂ Sanitar aitas haige üle täna.

V = aitama, eskortima (Seersant eskortis vangid läbi võsa), juhatama (Peeter juhatas külalised läbi aia), keerutama (Teerada keerutab noormehe läbi metsa), kiskuma (Orvi kiskus kleidi üle pea), laskma (Peeter laskis auto läbi väravate), libistama (Peeter libistas enese läbi toru), lohistama (Mehed lohistasid koti üle tee), lükka (Vanamees lükkas käru üle väljaku), nihutama (Peeter nihutas tassi üle laua), pistma (Poiss pistis pea läbi aina), puistama (Poiss puistab liiva läbi sõela), pukseerima (Laev pukseerib parve üle väina), saatma (Peeter saatis külalise läbi metsa), suruma (Peeter surus naela läbi koore), sõidutama (Peeter sõidutas poja läbi linna), tirima (Peeter tiris koti üle tänav), transportima (Peeter transportis kauba üle väina), vedama (Peeter vedas kastid üle jõe), veeretama (Poiss veeretab kivi üle tee), vinnama (Peeter vinnas mehe läbi koridori), viskama (Peeter viskas palli üle plangu) jne.

200. N¹+nom. V N²+ngp. Mod

Peeter veetis 88 mõnusalt.

V = asetama (Peeter asetab probleemi nupukalt), häälestama (Need mõtted häälestasid poisid filosoofiliselt), investeerima (Peeter investeeris varanduse mitmel viisil), lahendamata (Kirjanik lahendas näidendi groteskses laadis), meelestama (Sekretär meelestas direktori vaenulikult), mõtestama (Kunstnik mõtestas oma teose omapäraselt), seadma (Peeter seadis küsimuse õigesti), veetma.

201. N¹+nom. V N²+ngp. Modl,

Peeter hoidis pea viltu.

V = hoidma (Kõneleja hoidis meeled elevil. Pael hoidis juksed koos. Sõit hoidis matkaja pinevil).

202. N¹+nom. V N²+ngp. Modi₁

Ruum ajab mokad õieli.

V = ajama (Peeter ajas silmad pärani), hammustama (Poiss hammustas pähkli katki), jootma (Peeter jootis sõbra purju), jätma (Peeter jättis töö pooleli), kaapima (Koer kaapis liiva laiali), kangutama (Varas kangutas varva viltu), keerama (Peeter keeras ukse lukku), kiskuma (Vesi kiskus varbad krõnksu), koorima (Ema kooris lapse alasti), kruvima (Meister kruvis keele pingule), käänama (Laps käänas aseme segi), laskma (Poiss laskis pea norgu), litsuma (Peeter litsus kaabu lõmmi), lõõma (Torm lõi maja segamini), lükkama (Mees lükkas ukse koomale), muukima (Varas muukis luku lahti), närima (Koer näris kepi puruks), panema (Peeter pani ukse kinni), pigistama (Peeter pigistab silmad vidukile), pressima (Peeter pressis koti lossi), puhuma (Poiss puhus õhupalli lõhki), sikutama (Peeter sikutas akna praokile), tuustima (Peremees tuustis taskud pahupidi), vedama (Mees vedas silmad pilukile) jne.

203. N¹+nom. V N²+ngp. Modi₂

Sanitar aitab haige püsti.

V = aitama, ajama (Haige ajab enese istukile), kiskuma (Abilised kiskusid looma pikali), põtkama (Lehm põtkab hip-siku kummuli), sikutama (Peeter sikutas mehe pikali), suruma (Peeter surus vastase selili), tirima (Peeter tiris haige kõhuli), upitama (Peeter upitas sõbra põlvili), virutama (Peeter virutas vastase istuli) jne.

204. N¹+nom. V N²+ngp.+pl. Modi₃

Peeter asetab käd vaheliti.

V = asetama, panema (Peeter pani käd risti), pressima (Peeter pressis hambad vastamisi), seadma (Peeter seadis käd kõrvuti), suruma (Peeter surus hambad vastamisi), sättima (Peeter sättis surnu käd risti).

205. N¹+nom. V N²+ngp. Distr

Noormees jättis lapse üksi.

V = jätma.

206. N¹+nom. V N²+ill. N³+part.

Peeter sisendas lastesse sõnakuulmist.

V = külvama (Epidemia külvas rahvahulkadesse hirmu), sisendada.

207. N¹+nom. V N²+part. N³+in.

Peeter kinnitas vange nende usus.

V = kinnitama.

208. N¹+nom. V N²+in. N³+part.

Peeter nägi Jüri süüdlast.

V = aimama (Peeter aimas poisis süüdlast), kasvatama (Ema kasvas lapses korratunnet), nägema, reetma (Miski ei reetnud vanataadis kuulsat kirjanikku).

209. N¹+nom. V N²+part. N³+el.

Peeter elatas peret juhtõõdest.

V = arvama (Peeter arvas oma sugupuud esimestest ümberasu-jatest), arvestama (Raamatupidaja arvestab tööaastat tööle-asumise päevast), elatama, hoidma (Regulaator hoidis elekt-rikaart kustumisest), lugema (Vanarahvas loeb talve algust pööripäevast), otsima (Peeter otsis abi uuest meetodist), toitma (Peeter toitmis end marjadest).

210. N¹+nom. V N²+part. N³+el.

Bioloog eristab organisme kristallidest.

N¹+nom. V N²+part. ja N³+part.

Psühholoog eristab tingimatuid reflekse ja tingitud reflekse.

N¹+nom. V N+part.+pl.

Psühholoogia eristab karakteritüüpe.

V = eristama.

211. N¹+part. V N²+el. N³+nom.

Kongressi lahutab eelmisest ajavahemik.

N¹+part. ja N²+part. V N³+nom.

Keisrit ja elanikke lahutab kuristik.

N+part.+pl. V N+nom.

Noori lahutab kuristik.

V = lahutama.

212. N¹+nom. V N²+part. N³+all.

Peeter esitles sõpra professorile.

V = andma (Väikekodanluse upitamine on andnud ainet satiirikuile), esitlema, kihutama (Hääl kihutas hobust jooksule), kutsuma (Partei kutsus rahvast ülestõusule), näitama (Peeter näitas oma jalga kirurgile), piitsutama (Tukitõõ piitsutas tšellist püüdlikkusele), tutvustama (Peeter tutvustas Jaani professorile).

213. N¹+nom. V N²+part. N³+all.

Matkamine lähendab loodust inimesele.

N¹+nom. V N²+part. ja N³+part.

Matkamine lähendab loodust ja inimest.

N¹+nom. V N+part.+pl.

Matkamine lähendab inimesi.

V = ligendama (Peeter ligendas sõpra kaaslastele. Peeter ligendas sõpra ja kaaslasi. Peeter ligendas noormehi), lähendama.

214. N¹+nom. V N²+all. N³+part.

Kutsar andis hobusele piitsa.

V = andma, avaldama (Peeter avaldas Jürile halba mõju), lubama (Isa lubas lastele seda lõbu), meenutama (Heino meenutas Jürile koosolekut), omistama (Peeter omistas sündmusele suur tähtsust), osutama (Direktor osutas noorukile vastutulelikkust), pakkuma (Vestlus pakkus Mardile lõbu), tegema (Peeter tegi perele häbi), valmistama (Peeter valmistab isale muret), võimaldama (Peeter võimaldas endale seda toredust), väljendama (Peeter väljendas daamile austust), õpetama (Isa õpetas pojale mõõga käsitsemist) jne.

215. N¹+nom. V N²+part. N³+ess.

Peeter võttis noomimist naljana.

V = elatama (Svejk elatas end koerakaupmehena), kujutlema (Peeter kujutles sõpra autojuhina), kviteerima (Kriitik kviteerib seda joont saavutusena), vaatlema (Teadlased vaatlesid naftat veeldumisproduktina), võtma jne.

216. N¹+nom. V N²+part. N³+tr.

Peeter kutsus õde Katika.

V = arvama (Peeter arvas sõpra loo autoriks), hüüdma (Peeter hüüdis sõpra Nõpsikuks), kutsuma, nimetama (Peeter nimetas aparate oma abilisteks), oletama (Uuriija oletas 540. aastat filosoofi sünniaastaks), pakkuma (Peeter pakkus oma naist lüpsjaks), pidama (Peeter pidas valetamist patuks), tituleerima (Peeter tituleeris ülemust kapteniks).

217. N¹+nom. V N²+part. A+tr.

Rahvas pidas õssoorri laisaks.

V = kurtma (Noorsugu kurtis elu igavaks), lugema (Vanemad lugesid peigmeest liiga vaeseks), nimetama Arno nimetas matemaatikat raskeks), pidama, põlgama (Peeter põlgas raha väheseks).

218. N¹+nom. V N²+part. N³+kom.

Araablased heitsid suitsetaajat kividega.

V = arvestama (Teadlased arvestavad ajaloo pikkust 3000 aastaga), elatama (Svejk elatas ennast koerte müügiga), hankima (Peeter hankis elatust kaardipakiga), heitma, kviteerima (Pealtvaatajad kviteerisid kaotust hurjutustega), loopima (Kuulajad loopisid oraatorit mädamunadega), märkima (Peeter märkis seda sõna lühendiga), pilduma (Vastane pildus Peetrit poriga), tutvustama (Peeter tutvustas professorit meetodiga), varustama (Tehas varustab sovhoose varuosadega), võrdlema (Kirjanik võrdles kangelast don Quijotega) jne.

219. N¹+nom. V N²+part. N³+kom.

See tunne sidus Peetrit sõbraga.

N¹+nom. V N²+part. ja N³+part.

See tunne sidus Peetrit ja sõpra.

N¹+nom. V N+part.+pl.

See tunne sidus noori.

V = siduma, võrdlema (Peeter võrdles originaali koopiaga. Peeter võrdles originaali ja koopiat. Peeter võrdles andmeid).

220. N¹+nom. V N²+kom. N³+part.

Lind peksis peaga klaasi.

V = peksma, raiuma (Peeter raius käega õhku), toksama (Pee-

ter toksas laubaga põrandat), trehvama (Peeter trehvas võtmeaga lukuauku) jne.

221. N¹+nom. V N²+kom. N³+part.

Peeter jagas Jüriga puhkepaika.

N¹+nom. ja N²+nom. V N²+part.

Peeter ja Jüri jagasid puhkepaika.

N+nom.+pl. V N³+part.

Noored jagasid puhkepaika.

V = jagama.

222. N¹+nom. V N²+gen. all N³+part.

Peeter mõtles omaste all sugulasi.

V = mõistma (Peeter mõistab kodu all põldu), mõtlema.

223. N¹+nom. V N²+part. N³+gen. järgi

Peeter kutsus sekretäri eesnime järgi.

V = hüüdma (Peremees hüüdis abilist eesnime järgi), kutsuma.

224. N¹+nom. V N²+part. kui N³+part.

Teadlane vaatles keelt kui süsteemi.

V = seletama (Peeter seletas kaja kui peegeldumismähtust), vaatama (Uurijs vaatas keelt kui süsteemi), vaatlema.

225. N¹+nom. V N²+part. N³+part. pidi

Peeter kutsus meest eesnimepidi.

V = hüüdma (Peeter hüüdis meest nimepidi), kutsuma.

226. N¹+nom. V N²+gen. taga N³+part.

Juri ja näeb põhimurde taga hõimu.

V = nägema.

227. N¹+nom. V N²+part. vastu N³+part.

Lind peksis pead vastu klaasi.

V = klõbistama (Jaan klõbistas tikutoosi vastu lauda), peksma, põrutama (Poiss põrutas jalga vastu maad), taguma (Peeter tagus kätt vastu lauda).

228. N¹+nom. V N²+part. Loc

Peeter kandis raha sisetaskus.

V = hoidma (Ema hoidis kalamaksaõli jahedas kohas), kandma, tundma (Peeter tundis võlve pea kohal).

229. N¹+nom. V N²+part. Di

Peeter passis kuube selga.

V = katsuma (Keiser katsus krooni pähe), pakkuma (Peeter pakkus venda kantselseisse), passima.

230. N¹+nom. V N²+part. Mod

Peeter kohtles külalist viisakalt.

V = kohtlema, kujutama (Kirjanik kujutas aparati poeetiliselt), käsitama (Romaan käsitab loodust humoristlikult), käsitsema (Vanamees käsitseb peitlit osavasti), mõistma (Peeter mõistab õnne isemoodi), mõtlema (Peeter mõtleb ettepanekut tõsiselt), nägema (Peeter näeb asja koomilisest küljest), näitama (Noormees näitas end tagasihoidlikuna), tundma (Peeter tundis end sandisti), võtma (Juhataja võttis asja tõsiselt), väljendama (Noormees väljendas oma mõtet kummaliselt).

231. N¹+nom. V N²+kom. N³+ill.

Peeter sattus Jaaniga riidu.

N¹+nom. ja N²+nom. V N³+ill.

Peeter ja Jaan sattusid riidu.

N+nom.+pl. V N³+ill.

Mehed sattusid riidu.

V = astuma (Noored astusid kirjavahetusse. Peeter astus Jaaniga kirjavahetusse. Peeter ja Jaan astusid kirjavahetusse), sattuma.

232. N¹+nom. V N²+ill. Mod

Direktor suhtus külalajasse tähelepanelikult.

V = suhtuma.

233. N¹+nom. V N²+cl. N³+all.

Peeter ei kõnesanud asjast kellelegi.

V = hingama (Peeter ei hinganud külalisest õpetajale), kuulutama (Peeter kuulutas uudisest kõigile), kõsama, pihtima (Peeter pihtis oma kahtlustest sõbrale).

234. N¹+all. V N²+nom. Attr.

Jürile läheb valvamine raskeks.

V = minema.

235. N¹+nom. V N²+all. N³+kom.

Mees nähvas hobusele piitsaga.

V = kopsama (Vanaseit kopsas poisile karguga), laksama (Ratسانik lahmas mehele nuudiga), laksama (Jaan laksas ruunale

ohjajaruga), lõõma (Mees lõi vargale kepiga), nähvama, sapsama (Peeter sapsas märkele piitsaga), sihtima (Peeter sihtis Jaanile kiviga), vastama (Valitseja vastas atentaadile surveabinõudega), virutama (Peeter virutas vastasele teibaga), viskama (Peeter viskas koerale kiviga).

236. $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{all. Mod}$

Professor ligines probleemile ettevaatlikult.

V = liginema, lähenema (Uuriija lähenes küsimusele oskuslikult), vaatama (Peeter vaatas probleemile kahtlevalt).

237. $N^1 + \text{ad. } V N^2 + \text{nom. A+tr.}$

Jüril läheb valvamine raskeks.

V = minema.

238. $N^1 + \text{ad. } V N^2 + \text{nom. Loc}$

Peetril oli sonimüts peas.

V = olema.

239. $N^1 + \text{ad. } V \text{ Loc Mes}$

Peetril täitus juhataja kohal viis aastat.

V = täituma.

240. $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{abl. } N^3 + \text{kom.}$

Daam võistleb ilult Veenusega.

V = võistlema.

241. $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{kom. } N^2 + \text{tr.}$

Peeter sai Jaaniga sõbraks.

$N^1 + \text{nom. ja } N^2 + \text{nom. } V N^2 + \text{tr.} + \text{pl.}$

Peeter ja Jaan said sõpradeks.

$N + \text{nom.} + \text{pl. } V N^2 + \text{tr.} + \text{pl.}$

Poisid said sõpradeks.

V = saama.

242. $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{tr. Mes}$

Peeter sai kiiruseks 331 meetrit sekundis.

V = arvestama (Jüri arvestas magamiseks 5 tundi), hindama (Teadlane hindas Gietolmu eaks 60 miljonit aastat), mõõtma (Kehtunik mõõtis jooksu ajaks 62,7 sekundit), märkima (Kanpmees märkis kivi väärtuseks tuhat dollarit), saama, tasuma (Peeter tasus lunamaksuks tuhat marka), võtma (Ajakirjanik võttis lennuki hinnaks seitse miljonit marka).

243. $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{gen. pihta } N^3 + \text{kom.}$

Peeter viskas koera pihta kiviga.

V = heitma (Araablaased heitsid suitsetaja pihta kividega), sihtima (Peeter sihtis mehe pihta kiviga), viskama.

244. $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{gen. poolest } N^3 + \text{kom.}$

Daam võistleb oma ilu poolest Veenusega.

V = võistlema.

245. $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{kom. vastu } N^3 + \text{part.}$

Peeter põrutas rusikaga vastu lauda.

V = pekama (Lind peksis peaga vastu klaasi. Jaan peksab piitsaga vastu saapasäärt), põrutama, raiuma (Peeter raius rusikaga vastu pulti), taguma (Peeter tagus käega vasturinda), toksama (Paluja toksas laubaga vastu põrandat), viskama (Peeter viskas kiviga vastu ust).

246. $N^1 + \text{nom. } V N^2 + \text{kom. üle } N^3 + \text{gen.}$

Laps tõmbas keelega üle huulte.

V = libistama (Sulli libistas põidlagaga üle ninaaluse), las-

pima (Pommer laapis käeseljaga üle näo), pühkima (Peeter pühkis käega üle juuste), tõmbama.

247. N¹+nom. V N²+kom. Di

Peeter lajatas käega lauale.

V = laaduma (Politseinik ladus nuiaga vangile pähe), lajutama, laksama (Peeter laksas käega pealaele), laskma (Kapten laskis hobustega pealinna), lööma (Kuldnokk lõi noka vastu akent), rapsama (Peeter rapsas käeseljaga liikmekohta), tõrkama (Peeter tõrkab näpuga rindu), tõrkima (Peeter tõrkis sõrmega õhku), viskama (Peeter viskas kiviga aknasse).

248. N¹+nom. V N²+kom. Di

Brigaad jõudis krohvimisega teisele korrusele.

V = jõudma.

249. N¹+nom. V N²+kom. Modl₃

Tasapind on liikumissuunaga risti.

N¹+nom. ja N²+nom. V Modl₃

Tasapind ja liikumissuund on risti.

N+nom.+pl. V Modl₃

Teljed on risti.

V = asetsema (Tasapind asetseb liikumissuunaga risti. Lashed asetsevad vaheldumisi), asuma (Peeter ei asunud vaatlusteljega risti. Peeter ja vaatlustelg asuvad risti. Teljed asuvad risti), olema (Liiklusteed on lähestikku).

250. N¹+nom. V N²+gen. eest Mes

Ostja pakkus pildi eest sada rubla.

V = andma (Peeter andis raamatu eest rubla), maksma (Peeter maksis remondi eest sada rubla), pakkuma.

251. N¹+nom. V Loc Tempres

Peeter viitis toas pool tundi.

V = veetma (Peeter veetis Bessaraabias kolm kuud), viitma.

252. N¹+nom. V De Di

Turistid käisid muuseumist muuseumi.

V = ekslema (Mehe pilk eksles ühelt pildilt teisele), hulkuma (Peeter hulkus ühe maja juurest teise maja juurde), käima, sammuma (Peeter sammus võidult võidule) jne.

V. VIEKOHALISED ELEMENTAARLAUSED

253. N¹+nom. V N²+ngp. N³+kom. N⁴+ill.

Jüri ajas isa tütreaga tülli.

N¹+nom. V N²+ngp. ja N³+ngp. N⁴+ill.

Jüri ajas isa ja tütre tülli.

N¹+nom. V N+ngp.+pl. N⁴+ill.

Peeter ajas mehed riidu.

V = ajama.

254. N¹+nom. V N²+ngp. N³+kom. A+tr.

Araablased heitsid suitsetaja kividega surnuks.

V = heitma, loopima, pilduma, puurima (Peeter puuris vasta-

se oma pilguga surnuks), viskama (Mees viskas koera kiviga vigaseks).

B. SEKUNDAARSE(TE) VERBIVORMI(DE)GA ELEMENTAARLAUSED

I. KAHEKOHAISED ELEMENTAARLAUSED

255. $V^1 V^2$ +da Ei maksa laulda.

V^1 = andma (Seda lugu annab mäletada. Annab veel palju as-
taid rügada), jõudma (Seda jõuab veel teha), jääma (Jäi vaid
tong peale panna. Jääb soovida, et peatselt toimub uus koh-
tumine), kuluma (Liha kuluke tükeldada), kõlbama (Kuju ei
kõlba jääda. Kuuris kõlbab suvel elada), makema, olema (On
näha, et mees on unustunud), pruukima (Ei pruugi häbeneda),
saama (Vaba aega saab kasulikult pruukida), sobima (Vabri-
kuse ei sobinud jääda), sündima (Seda laulu sünnib laulda),
tarvitsema (Koera ei tarvitse karta), tasuma (Ei tasu när-
vi minna), tohtima (Ohtu ei tohiks alahinnata), tulema (Ki-
vi tuleb ära viia), võima (Preparaati võib kasutada), või-
maldama (Võimaldus desifreerida teekonnalehti), õnnestuma
(Metelindu ei õnnestu ravida).

kuluma esineb selles konstruktsioonis ainult jaatava
kõne konditsionaali kolmandas pöördes.

256. $V^1 V^2$ +ma Hakkab tibutama.

V^1 = hakkama, juhtuma (Tahvit juhtub vaja olema), kiskuma
(Kisub tuiskama), pidama (Peab tunnustama, et lahendus on
õige), seadma (Seab sadama).

257. $V^1 V^2$ +tama Sind peab imetletama.

V^1 = pidama.

258. $V^1 V^2$ +tavat Uksi kuulukse lukku pööratavat.

V^1 = kuulukse, näima (Kaugemal näib talle vastatavat).

II. KOLMEKOHAISED ELEMENTAARLAUSED

259. N^1 +nom. $V^1 V^2$ +da Peeter tahtis magada.

V^1 = aitama (Jüri aitab peav pesta), arvama (Poised arvasid
kalkuseest osa võtta), ihaldama (Peeter ihaldas saada inse-
neriks), janunema (Prints janunes värsket õhku hingata),
jääma (Nimetus jääb leiutada), kartma (Peeter kartis koju
minna), katsuma (Leidur katsus seista pea-peal), kavandama
(Tehas kavandas anda laiatarbekaupi), kavitsema (Peeter ka-
vatses külastada näitust), keelama (Ema ei keelanud vandu-
da), kõlbama (Toit kõlbas süüa), kärsima (Poies ei kärsi tas-
kut pahupidi pöörata), käskima (Komandör käskis tuled kust-
utada), laskma (Parun laskis kraavi kaevata), lootma (Pe-
ter lootis töö lõpetada), lõhkuma (Peeter lõhub tšütada), mär-
kama (Sõitja ei märganud siledamat teed otsida), narpima
(Jaak nاربیب pükse paigata), oskama (Peeter ei oska ujuda),
otsustama (Komitee otsustas esimest preemiat mitte määrata),
pinnitama (Maestro pinnitas laulda), põlgama (Peeter ei põl-
ga istuda voodile), raatsima (Peeter ei raatsi tšütada), saa-
ma (Kapten sai haavata), suutma (Haige suutis rääkida),
tahtma, taipama (Poiss taipas teed küsida), taotlema (Vali-
mik taotleb anda autori loomingust läbilõike), teadma (Pe-
ter teadis asjast rääkida), tohtima (Peeter tohib koju min-
na), uhtuma (Peeter uhab tantsida), vihtuma (Peeter vihub
tantsida), vohmima (Saima vohmib süüa), võtma (Mees võttis
sängis puhata), üritama (Peeter üritas loodust kirjeldada)
jne.

Verbid mõtlima, pruukima, püsimä, tarvitsema on selle
elementaarlause puhul eitavas kõnes. Vrd. Kivi ei mõelnudki
maast kerkida. Sõdur ei pruugi lahkuda. Vanaema ei püsi ig-

tuda. Tõelised ei tarvitse seda teha. Verb kuluma on tingivas kõneviisis (Klaas viina kuluks ära juua).

260. V²+da V¹ A+nom. Suitsetada ei ole tervislik.

V = olema (Tüdrukute hulka minna ei olnud ilus), tulema (Elada neis majades tuleb odavam).

261. N+part. V¹ V²+da

Peetrit üllatas näha meest laulmas.

V = huvitama (Õpetajat huvitas näha, mis edasi saab), üllatama.

262. V²+da V¹ N+part.

Kirjutada romaani nõuab andekust.

V = nõudma, tekitama (Hullumaja teatriks pidada ei tekitanud raskust).

263. V²+da V¹ V³+da

Noor olla on kevadet rinna sees kanda.

V¹ = olema, tähendama (Tööst ilma jääda tähendas ka eluusemest ilma jääda).

264. N¹+all. V¹ V²+da

Helmutile meeldis poodides käia.

V¹ = meeldima, sobima (Naistele sobib suusatada).

265. N+ad. V¹ V²+da

Direktoril oli arve õiendada.

V¹ = ebaõnnestuma (Peetril ebaõnnestus võõrast lahti saada).

leiduma (Peetril leidis sõbrale sõlda vaid tänusõnu), meeldima (Jaamil meeldib naerda), olema.

266. N+tr. V¹ V²+da

Peetri ülesandeks jääb laulda.

V¹ = jääma, olema (Kõneleja kohuseks oli põhimõtteid selgitada), saama (Peetri eesmärgiks sai ülikool lõpetada).

267. V¹ A+tr. V²+da

Sai vajalikuks ükskorda selgitada.

V¹ = osutama (Osutus eluliseks jälgida teaduse arengutendentse), saama.

268. V²+da V¹ Temp⁺

Lahkuda on veel vara.

V¹ = olema (Ära minna on juba hilja).

269. N+nom. V¹ V²+ma

Buss hakkas liikuma.

V¹ = asetuma (Peeter asetus lubasid kontrollima), asuma (Naine asus lõpetama), hakkama, harpama (Inimesed harpasid toitu tooma), igatsema (Peeter igatseb tööd tegema), kalduma (Peeter kaldus eelistama mõistuslikku), kalpsama (Noormees kalpsas piima tooma), kibeleva (Lapsed kibelesid mängima), kippuma (Eedi silmalaud kippusid kinni vajuma), kogunema (Noorsugu kogunes kurni mängima), kohustuma (Partner kohustub reegleist kinni pidama), kukkuma (Mari kukkus karjuma), kõlbama (Peeter kõlbas teha juhtima), küündima (Vari ei küündinud auku katma), küünitama (Haige küünitas klaasi võtma), lippama (Tüdruk lippas peigmehega kohtuma).

lontima (Poiss lontis vett tooma), meelitama (Mugav nurga-ke meelitas istuma), passima (Peeter passib kooli juhtima), popsutama (Mootorpaat popsutab inimesi tooma), pääsema (Uus dünastia pääses valitsema), püsima (Peeter ei püsi voodis lebama), sattuma (Peeter sattus vaidlema), sobima (Peeter sobib asutust esindama), sättima (Peeter sättis magama), tikkuma (Hingamine tikkus kinni jääma), tuiskama (Inimesed tuiskasid põgenema), tõusma (Orjad tõusid õiguse eest võitlema), ulatuma (Päike ei ulatunud valgustama hobust), valmistuma (Peeter valmistus uut aastat vastu võtma), viskuma (Peeter viskus uppujat päästma), õhutama (Ümbrus õhutas looma) jne.

270. N+part. V¹ V²+ma

Meistrit jätkub askeldama.

V¹ = jätkuma, kiskuma (Peetrit kiskus õnne proovima), tõmbama (Poissi tõmbas joonistama).

271. N¹+nom. V¹ V²+mas

Kontsert oli lõppemas.

V¹ = käima (Peeter käis sõpra otsimas), olema, viibima (Minister viibis ausammast avamas).

272. N+nom. V¹ V²+mast

Peeter lakkas mälumast.

V¹ = hoiduma (Peeter hoidus tulistamast), keelduma (Direktor keeldus ettepanekut vastu võtmast), lakkama, loobuma (Mehed loobusid otsimast), pääsema (Peeter pääses pikali lendamast), tulema (Peeter tuli laulmast), unustama (Laps ei unusta tänamast), võõrduma (Peeter võõrdus loodust märkamast), vältima (Jaan väldib seisukohti etikettidega varustamast).

273. N+nom. V¹ V²+mata

Peeter jättis sauna minemata.

V¹ = jätma, jääma (Töö jäi tegemata), olema (Üür on maksmata), püsima (Maa püsib muutumata), seisma (Ruum seisib õhutamata), unu(ne)ma (Tere unu(ne)s ütlemata).

274. N+ad. V¹ V²+mata

Peetril jäi saunas käimata.

V¹ = jääma, olema (Peetril oli saunas käimata).

275. N¹+nom. V¹ V²+v

Vastus oli julgustav.

V¹ = olema (Peeter oli vanematest sõltuv).

276. V¹ V²+v V³+da

On soovitat kasutada salalukku.

V¹ = olema (On üllatav jälgida masina jõudu).

277. N+nom. V¹ V²+vat

Arno arvas nägevat tüdrukut.

N+nom. V¹ V²+nud olevat

Arno arvas tüdrukut näinud olevat.

V¹ = arvama, leidma (Peeter leiab poodi asja olevat), lootma (Ema ei lootnud pojalt hästi minevat), mõõnna (Peeter mõõnis naist tundvat), näima (Peeter näis mehe sõnu pahaks panevat), osutama (Peeter osutus tähelepanu keskpunktis olevat), paistma (Mees paistis midagi ootavat), tunduma (Peeter tundus olevat hingeline inimene), uskuma (Peeter uskus nägevat uue sündi. Peeter uskus vaenlasest võitu saanud olevat).

278. N+nom. V¹ V²+tav

Reaktsioon on kontrollitav.

V¹ = olema (Põhjus on täiesti mõistetav).

279. N+nom. V¹ V²+tavat

Peeter kuulis autost räägitavat.

V¹ = arvama (Vanamees arvas ülekohtu tehtavat), kuulma, mõtlema (Mees mõtles temast kõneldavat), ütleva (Poiss ütles liima ehitavat).

280. N+nom. V¹ V²+tavaks

Mehe nägu sai nähtavaks.

V¹ = ilmuma (Eiनावaldused ilmuvad silmale tajutavaks), jääma (Probleem jääb lahendatavaks), kujunema (Ajaleht kujunes laialdaselt loetavaks), saama.

281. N+nom. V¹ V²+nuna

Peeter tundus väsinuna.

V¹ = näima (Peeter näis süvenenuna vaatlemisele), paistma (Peeter paistis looduse võlust läbiimbumuna), tunduma.

282. N+nom. V¹ V²+nuks

Laev jäi kadunuks.

V¹ = jääma, osutama (Laev osutus hukkunuks), saama (Peeter sai sõnuks).

283. N+nom. V¹ V²+tud olevat

Peeter paistis informeeritud olevat.

V¹ = arvama (Vanamees arvas lapsele ülekohtu tehtud olevat).

näima (Maja näis palkidest tehtud olevat), paistma, tunduma (Kas tundub lahti tehtud olevat).

284. N+nom. V¹ V²+tuna

Peeter paistis informeerituna.

V¹ = näima (Maja näis palkidest tehtuna), paistma, tunduma (Maja tundus hüljatuna).

285. N+nom. V¹ V²+tuks

Näitus jääb avatuks.

V¹ = jääma (Traagika jäi varjatuks), osutama (Teooria osutus hävitatuks), saama (Töö sai tehtuks).

III. NELJAKOHALISED ELEMENTAARLAUSED

286. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+da

Ena andis lapsed kasvatada.

V¹ = andma, laskma (Nooruk laskis mõõga langeda), saatma (Peeter saatis masina parandada), suumama (Peeter suunas traktori parandada), viima (Peeter viis kella parandada).

287. N¹+nom. V¹ N²+gen. V²+da

Põhjus jääb komisjoni teada.

V¹ = jääma, langema (Kulutused langesid riigikassa kanda), olema (Peeter oli kindrali käsutada).

288. N¹+nom. V¹ N²+part. V²+da

Jaani laskis mehi puhata.

V¹ = andma (See fakt annab alust vaadelda nähtust eraldi).

keelama (Naised keelasid teda oma jalga majja tõeta), käs-
kima (Ema käskis Agnest tulla akna juurde), laskma, lubama
(Ema lubas poissi õues mängida).

289. N¹+nom. V¹ N²+all. V²+da

Peeter andis pojale peksa.

V¹ = andma (Kooliõpetaja andis Arnole midagi kirjutada),
lubama (Peeter ei luba endale kõnelda võõra inimesega),
määrama (Saatus määras perekondadele üksteist hävitada),
soovitama (Peeter soovitas Jaanile direktori silma alla
mitte ilmuda).

290. N¹+all. V¹ N²+part. V²+da

Peetrile pakub rahuldust laulda.

V¹ = pakkuma, tegema (Peetrile teeb suurt rõõmu lahkuda En-
nast), valmistama (Autojuhtidele valmistas rõõmu vahtidadi-
rektori tüttart).

291. N¹+nom. V¹ N²+tr. V²+da

Ametnikud võtsid otsuseks lahkuda.

V¹ = lugema (Peeter luges oma kohuseks tänu avaldada töö-
kijale), pidama (Noormees pidas toreduseks sõita ülikooli
autoga), võtma.

292. N¹+nom. V¹ A+tr. V²+da

Peeter pidas sündsaks ära minna.

V¹ = arvama (Kontrolör arvas vajalikuks seletusi anda), pi-
dama, tunnistama (Komisjon tunnistas tarvilikuks tööd jät-
kata).

293. N+all. V¹ A+tr. V²+da

Jürile läheb raskeks valvata.

V¹ = minema.

294. N¹+nom. V¹ N²+ad. V²+da

Kooliõpetaja käskis Arnole hoolas olla.

V¹ = keelama (Daamid keelasid võõral oma jalga majja tõsta),
käskima, laskma (Valvur laskis vangi põgeneda), lubama (Sea-
dus lubab 17-aastaselt abielluda), soovitama (Peeter soovitas
Jüril meistri poole pöörduda), takistama (Peeter takistas
Jaanil naerda), võimaldama (Isa võimaldas lastel koolis käia).

295. N¹+ad. V¹ N²+np. V²+da

Parunil oli vallarahvas käsutada.

V¹ = olema.

296. N¹+ad. V¹ N²+tr. V²+da

Peetril oli harjumuseks jalutada.

V¹ = olema.

297. N²+ad. V¹ A+tr. V²+da

Jüril läks raskeks valvata.

V¹ = minema.

298. N+nom. V¹ Mes V²+da

Ratas on kümme jalga läbi sõõta.

V¹ = olema.

299. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+des

Peeter veetis vaba aja lugedes.

V¹ = veetma.

300. N+nom. V¹ A+nom. V²+ma

Haigus oli aeglane paranema.

V¹ = olema (Peeter oli nobe tooli tooma).

301. N¹+nom. V N²+ngp. V²+ma

Arst sundis haige tõusma.

V¹ = a(h)vatlema (Sõber ahvatles Peetri jalutama), asutama (Peeter asutas lapsed ümber laua istuma), hõõruma (Mees hõõrus nõõbid läikima), jätma (Noormees jättis tütarlapse ootama), kauplema (Jaan kauples eide haiget hooldama), klanima (Teenija klanis kõõgi särama), kuhjama (Kaupmees kuhjas kauba seisama), kutsuma (Aednik kutsus lapsed peenraid rohima), küüditama (Peremees küüditas naised heina koristama), laulma (Ema laulis tütre magama), lõõma (Polk lõi vaenlase põgenema), määrama (Minister määras inseneri töid juhtima), paluma (Perenaine palus külalised söõma), peletama (Auto peletab lambakarja põgenema), saama (Mees sai auto seisama), sundima, talutama (Peeter talutas mehe söõma), tõmbama (Mees tõmbas tiku põlema), vaidlema (Peeter vaidles hääle kähisema), viima (Peeter viis koondise juhtima), võtma (Suits võttis silmad vett jooksema), ässitama (Peeter ässitas mehed vastu hakkama) jne.

302. N¹+nom. V¹ N²+part. V²+ma

Peeter veenis sõbra tulema.

V¹ = kihutama (Need põhjused kihutasid noori saarelt lahutama), kohustama (Koosolek kohustas komisjoni üritusele kaasa aitama), kutsuma (Komitee kutsus rahvast üles tõusma), pak-

kuma (Naabrid pakkusid ennast käskusid täitma), vannutama (Mehed vannutasid haavatut tõtt rääkima), veenma, õigustama (Dokument õigustab direktorit nii toimima).

303. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+mas

Ema leiab väärtna veeremas.

V¹ = leidma (Peeter leidis enese istuma), tabama (Peeter tabas sõbra magamas).

304. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+mast

Peeter tabas sõbra magamast.

V¹ = leidma (Järgmine päev leidis mehe aias kaevamast), tabama, vabastama (Uns ülesanne vabastas Peetri tegelemast luvate asjadega), võõrutama (Isa võõrutas lapsed tõõd tege- mast).

305. N¹+nom. V¹ N²+part. V²+mast

Taktitunne keelab meest halba ütlemast.

V¹ = keelama, pidurdama (See jutt pidurdas inimesi Peetrile kirjutamast), takistama (Vihm takistas inimesi teed jätkamast), tõkestama (See asjaolu tõkestas Peetrit moodustamast uut meeskonda).

306. N¹+nom. V¹ N²+ad. V²+mast

Mõhis takistas traatidel kokku püüt- mast.

V¹ = keelama (Mees keelas sõbral endale külla tulemast), segama (See seletus ei seganud ajakirjandusel kõra tõstmast), takistama.

307. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+mata

Peeter unustas üüri maksmata.

V¹ = jätma (Naine jättis mehe söömata), leidma (Ajakirjanik leidis ukse lukustamata), unustama (Peeter unustas ukse sulgemata).

308. N¹+nom. V¹ N²+part. V²+mata

Peeter pidas lapsi söömata.

V¹ = pidama.

309. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+vat

Poiss arvas jutu olevat temast.

N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+nud olevat

Poiss arvas jutu olevat olnud temast.

V¹ = aimama (Vesipapp aimas elusloomakese seal peituvat), arvama (Poiss arvas jutu olevat temast. Professor arvas masinad saavutanud olevat intellektiastme), kujutlema (Haige kujutles enese olevat teadlase), kurtma (Jaan kurdab lood halvad olevat), kuulutama (Selts kuulutas sihid endised olevat), leidma (Peeter leidis sõbra kodus olevat), lootma (Peremees lootis nõrdimuse tõusvat üle piiri), oletama (Peeter oletas sõbra targema olevat), teadma (Isa teadis poja arstiks õppivat. Isa teadis poja olevat olnud kunagi meremehe), teatama (Peeter teatab ema tulevat kell kuus), uskuma (Poiss uskus elujõu juustes olevat), väitma (Jaak väitis koera süüdi olevat), ütleva (Peremees ütles tütre kodus olevat).

Ainsuse nominatiiv ei saa elemendi N²+ngp. esindajaks olla.

Juhul kui sisestatav lause on predikatiivne, ühildub predikatiiv N²-ga käändes ja arvus. Vrd. Peeter ütles ilma ilusa olevat. Peeter ütles ilmad ilusad olevat. Jaan arvas

sõbra olevat loo autori. Paistab, et sel korral partitiivne N² ei ole üldse võimalik.

310. N¹+nom. V¹ N²+part. V²+vat

Mees kuulis sõpra koju tulevat.

V¹ = kuulma (Peeter kuulis emast unes hüüdvat), lugema (Nii on Toots lugenud hüüdvat kojutulijaid), tundma (Mees tundis endasse rahu valguvat).

311. N¹+nom. V¹ N²+part. V²+vaks

Peeter pidas masinat töötavaks.

V¹ = pidama, tegema (Peeter ei teinud nägevakski, et külalised on saabunud).

312. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+tavaks

Peeter teeb idee mõistetavaks.

V¹ = muutma (Meditsiini edusemud muutsid haiguse ravitavaks), tegema (Direktor teeb tulemused teatavaks).

313. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+nuks

Staap loeb mehe kadunuks.

V¹ = kuulutama (Esimees kuulutas nõupidamise lõppenuks), lugema (Komisjon loeb ürituse kordaläinuks), tegema (See omadus teeb Peetri armastatuks), tunnistama (Macorid tunnistasid jumalaidee kehastunuks inimeses).

314. N¹+nom. V¹ N²+part. V²+nuks

Peeter pidas draamat õnnestunuks.

V¹ = pidama.

315. N¹+nom. V¹ N²+part. V²+tuma

Peeter kandis juukseid lahku soetuma.

V¹ = kandma, tundma (Peeter tundis end hüljatuma).

316. N¹+nom. V¹ N²+ngp. V²+tuks

Peeter jättis põlved lõdvestatuks.

V¹ = jätma, kuulutama (President kuulutas konverentsi avatuks), lugema (Peeter loeb enese kohustatuks kõnelema), tunnustama (Vastane tunnustas enese võidetuks).

IV. VIEKOHAISED ELEMENTAARLAUSED

317. N¹+nom. V¹ N²+ngp. N³+gen. V²+da

Peremees andis toa külalise kasutada.

V¹ = andma (Poiss andis riidetüki koera nuusutada), hoidma (Peeter hoidis need faktid enda teada), jätma (Direktor jättis kõik asjad asetäitja otsustada. Peremees jättis toa külalise kasutada. Peeter jättis asja enda teada), pidama (Peeter peab kogu loe enda teada), võtma (Mees võttis koorma enda kanda).

C. SEKUNDAARSE LAUSE VÕI LAUSUNGIGA ELEMENTAARLAUSED

I. KAHEKOHAISED ELEMENTAARLAUSED

318. V KL Ilmneb, et olukord on keeruline.

V = ilmema, juhtuma (Juhtus, et nad ei rääkinud nädal aega), kuulduma (Kuuldub, kuidas kell lööb seitse), meenuma (Meenub, et rahvas nimetab seda kassikullaks), näima (Näib, et võidu saavutab Jüri), osutama (Osutus, et kohta ei ole), paistma (Paistab, et sa said mulle pahaseks), piisama (Piisab, kui on 3° sooja), selguma (Selgub, et lugu on ebatavaline), tunduma (Tundub, et midagi puudub).

II. KOLMEKOHAISED ELEMENTAARLAUSED

319. N+nom. V KL Peeter taipas, et ta võib lahkuda.

V = aimama (Poiss aimas, et tuleb tüli), defineerima (Professor defineerib, et helitugevus on võimsus), garanteerima (Peeter garanteerib, et külaline tuleb näitusele), ihalema (Mehed ihalevad, kuidas heina niidetakse), kaaluma (Peeter kaalub, kumba osa etendada), kavandama (Tehas kavandas, et annab uudistoote kaubandusvõrku sügisel), klanima (Poiss klanis, et isa lubaks tal kinno minna), kontrollima (Jaan kontrollis, kas tuled on kustutatud), kuulama (Peeter ei kuulanud, mis uksehoidja seletas), kähvama (Eit kähvas, et jäetagu teda rahule), leidma (Toots leidis, et vaadata ikka võib), maitsuma (Peremees maitses, kas õlu on liisunud), mõnama (Lii-sa mõnas, et mingü Jaak vanameest vaatama), müristama (Kindral müristas, et kõik jäägu kohtadele), näitama (Uurimused

on näidanud, et eesti keele sõnavara kasvab pidevalt), pahandama (Peeter pahandas, et kaaslane kõnnib liiga kiiresti), passima (Peeter passib, kas direktor ei tule), plaanitsema (Peeter plaanitses, et läheb pühapäeval suusatama), purssema (Mees purskis, et ta ei tea asjast mitte midagi), rõhutama (Kõneleja rõhutas, et ülesanne tuleb kohe täita), sihtima (Poiss sihtis, kas tahvel on loodis), taipama, toomitama (Jüri toonitas, et keegi ei tohi sõidust teada), tõendamata (Peeter tõendas, et teda ei olnud sel päeval kodus), uskuma (Poiss uskus, et juustes on elujõud), vanduma (Tunnistaja vandus, et ta räägib tõtt), visandama (Ineener visandas, kuidas näeb välja südalinn tulevikus), ähvardama (Mees ähvardas, et ta läheb militsesse), ütleva (Jaan ütles, et ta tunneb seda meest) jne.

320. N+nom. V OK Jaan ütles: "Lähme koju."
OK V N+nom. "Lähme koju." ütles Jaan.

V = alustama ("Üks meie külla mees," alustas naine), arutlema ("Nii seda ei või jätta!" arutles taat. Taat arutles: "Nii seda ei või jätta!"), habisema ("Võib-olla," habises poiss), jätkama ("Ma ei usu sind," jätkas perepoeg), kinnitama (Eit kinnitas: "Ei maksa uskuda jah."), kostma ("Ma veel mõtlen," kostis kõrtsmik), kõmistama (Taat kõmistas: "Ei!"), leidma ("Ei makea minna" leidis Jaan), mainima (Peeter mainis: "Ma ei teadnud ju sellest midagi."), needma ("Sure koer!" needis Peeter), otsustama (Peeter otsustas: "Keegi ei saa seda ära vedada"), pahvatama ("Ma ju ütlesin," pahvatas Peeter), pihtima (Poiss pihtis: "Mina lõin aknaruudu katki."), pragama ("Kasid ei tohi kividega pilduda," pragas Peeter), prükkama ("Andke talle kere peale!" prükkas Peeter), põlastama ("Saksa margad!" põlastas naine), rõkkama (Sõdurid rõkkasid: "Me oleme võitnud!"), siristama (Galina siristas: "Ma olen nii rõõmus teid nähes."), sõnama ("Surnud," sõnas Peeter), tunnistama (Saadik tunnistas: "Ma tuln siia salaja."), tõgama ("Sul on habe piimane," tõgas Peeter), vanduma (Tun-

nistaja vandus: "Ma räägin tõtt."), õhutama ("Minge ikka!" õhutas Peeter) jne.

321. V¹ A+nom. KL Oli halb, et tuul kõvenes.

V¹ = olema.

322. N+part. V KL Büroo huvitas, kuidas plaan täileti.

V = huvitama, häirima (Arvit häiris, et Markus vaikis), hämmeldama (Püüsiikut hämmeldab, et tuleb kasutada mitmeid mudeleid).

323. V N+part. KL Väärrib mainimist, et Peeter tuli esimeseks.

V = leidma (Leidis märkimist, et saade peaks olema lähimõeldum), väärima.

324. N+el. V KL Dokumendist nähtub, et asi on õige.

V = järelduma (Tõest järeldub, et aritmeetika ei taandu loogikale), järgnema (Asja õeldust järgneb, et meil oli õigus), nähtuma, olenema (Meist oleneb, et ahi suitsu sisse ei ajaks).

325. V N+el. KL Piisab ainsast sõnast, et teda vallandada.

V = jätkuma (Jätkuks ainsast liigutusest, et teda eemale tõgata), piisama.

326. N+all. V KL Helmutile meeldis, kui sai kätia poodides.

V = meeldima, meelestuma (Raulile meeletust, et kuskil on kodu), viirastuma (Peetrile viirastus, et ta kuulub nuttu).

327. N+ad. V KL Inimestel oli, mida hoida.

V = nähtuma (Lähemal silmitsemisel nähtub, et dokument on võltsitud), olema.

328. V N+tr. KL Polnud saladuseks, et Mihkel armastas kuulsust.

V = olema.

329. V A+tr. KL Jäi kahtlaseks, kas ta tuleb.

V = jääma.

330. V²+da V¹ KL Ettepanek vastu võtta tähendas, et tuleb alla anda.

V = tähendama.

331. V¹ V²+da L Piisas vaid öelda ja töö oli tehtud.

V¹ = piisama, pruukima (Pruukis pingutada ja kõik oli korras), tarvitsema (Tarvitseb ainult minna üle tänava ja kõik panevad teda tähele).

332. V¹ V²+ma KL Paneb imestama, kuidas see polnud tal teada.

V¹ = panema.

333. V¹ V²+v KL On rõõmustav, et mahaajääjaid ei ole.

V¹ = olema.

334. V¹ V²+tav KL On mõeldav, et balletis tantsivad hiiglased.

V¹ = olema.

335. OK V De "Jaan ei tule," kostis voodist.

V = kostma, kuuluma ("Aga eks neist saa veel parajad riided?" kuuludus nurgast), kõlama ("Tulge aga," kõlas katuselt).

336. V Tempmes KL Kestis kaua, kuni Peeter tuli.

V = kestma, kuluma (Kulus kaua, enne kui nad minema said), saama (Saab kaks päeva, kui lahkusin kodust), võtma (Võttis terve kuu, enne kui harjaisin uue olukorraga), vältama (Vältas kaua, kuni ta tuli).

337. V Tempmes L Kulus kaks aastat ja poeg tuli koju.

V = kuluma, minema (Läks mitu päeva, aga arsti ei tulnud), mõõduma (Mõõdus terve kuu ja maja oli valmis).

Selle elementaarlause puhul peab viimaseks komponendiks olema lause või lausung. Ilma selle osata ei saa lauseid lugeda lõpetatuks. Samasugune lugu oli ka 331. elementaarlausega.

III. NELJAKOHALISED ELEMENTAARLAUSED

338. N¹+nom. V N²+all. KL

Peeter meenutas sõbrale, mis ta peab tegema.

V = meenutama, sisendama (Peeter sisendas Jürile, et kõik läheb hästi).

339. N¹+nom. V N²+tr. KL

Peeter seab nõudmiseks, et kõik tuleksid.

V = pidama (Peeter peab häbiks, et nii tehti), seadma.

340. N¹+nom. V N²+tr. OK

Peremees sai vastuseks: "Umbrohtu."

V = saama.

341. N¹+nom. V A+tr. KL

Peeter peab ülearuseks, et sellest räägiti.

V = pidama, tegema (Peeter tegi selgeks, et mees lahkus akna kaudu), võtma (Peeter võtab õigeks, et ta purustas akna).

342. OK V N+nom. A+tr.

"Mina see ei olnud," tegi Peeter selgeks.

V = tegema, võtma ("Jah, mina tegin," võttis Peeter õigeks).

343. N¹+nom. V¹ V²+da KL

Arno laskis sündida, et Teelega plaani tehti.

V = laskma.

344. N+nom. V¹ V²+da L

Peeter tarvitseb juua ja ta on surnud.

V = pruukima (Peeter pruukis ainult üle tänava minna ja kohe märgati teda), tarvitsema.

345. N¹+nom. V De KL

Direktor luges mehe näost, et see teab lugu.

V = lugema.

Nagu eelnevast elementaarlausete esitusest nähtub, pole elementaarlauset eesti keeles sugugi vähe. Elementaarlausete rohkus on tingitud eesti keele noomeni ja verti rikalikust vormistikust. Osalt võib olla elementaarlausete rohkuse põhjuseks ka asjaolu, et eesti keeles on vanad omapärased lausevormid põimunud indoeuroopalike lausevormidega.

Verbide jaotumine üksikute elementaarlausete vahel on särmiselt ebaühtlane. Enamiku verbide puhul on käibel üks kolmest kõige üldisemast elementaarlauset. Järgnevas mõned ligikaudsed suhteid esitavad arvud, mis peegeldavad üksnes autori kasutuses olnud materjali.

1. N+nom. V	- umbes 2500 verbi.
2. N ¹ +nom. V N ² +part.	- umbes 1300 verbi.
3. N ¹ +nom. V N ² +ngp.	- umbes 1100 verbi.
4. N+nom. V Di	- umbes 350 verbi.
5. N ¹ +nom. V N ² +ngp. Di	- umbes 280 verbi.
6. N+nom. V Loc	- umbes 250 verbi.
7. N+nom. V KL	- umbes 220 verbi.
8. N+nom. V OK	- umbes 200 verbi.
9. N ¹ +nom. V N ² +kom.	- umbes 200 verbi.
10. N+nom. V ¹ V ² +ma	- umbes 150 verbi.
11. N+nom. V ¹ V ² +da	- umbes 130 verbi.
12. N ¹ +nom. V N ² +el	- umbes 100 verbi.
13. N ¹ +nom. V N ² +all.	- umbes 100 verbi.
14. Loc V N+nom.	- umbes 100 verbi.

Kõik muud tüübid hõlmavad vähemesinevaid verbe. Need andmed käivad ainult teatud osa verbide kohta. Kuid kui verbide hulka vähetuntud verbide arvel suurendada, siis jääb suhe umbes samaks.

Eelnevast materjalist ilmneb ka, et eesti keele elementaarlausetis võib olla üks kuni viis kohta. Viiekohalised elementaarlausetis on mõneti juba teise tüüpi kuuluvad. Nimselt on neis üks element niivõrd verbiga seotud, et seda võiks arvata verbiga kokku üheks väljendverbiks (lähemalt Rätsep 1973).

mis moodustab üheskoos elementaarlause verbaalse keskuse ja millel on siis ka teistsugune elementaarlause.

Nii näiteks elementaarlauses $N^1 + \text{nom. V } N^2 + \text{ngp. } N^3 + \text{kom. } N^4 + \text{ill.}$ hõlmab $N^4 + \text{ill.}$ väga piiratud arvu sõnavorme (riidu, tülli, pahuksisse). Seetõttu on võimalik lähtuda väljendverbidest riidu ajama, tülli ajama, pahuksisse ajama ja viiekohalisest elementaarlausest saab küllaltki tüüpiline elementaarlause $N^1 + \text{nom. V } N^2 + \text{ngp. } N^3 + \text{kom.}$

On mainimisväärne, et iseseisvate obligatoorsete laienditena esinevad eesti keeles kõigis käänetes vormid, kuigi eri käänete koormatus on erinev. Pole ühtki käänet, milles vormid esineksid ükemes fakultatiivselt või mõne substitutsiooniklassi koosseisus. Teisiti on asi kaassõnadega, sest osa kaassõnu ei esine kunagi iseseisvalt elementaarlause liikmena.

Elementaarlausetes eespool märgitud iseärasused, nagu verbide äärmiselt ebaühtlane jagunemine eri elementaarlausetes vahel, fakultatiivselt seotud elementide olemasolu lausetes jt. viitavad sellele, et elementaarlaused ei hõlma veel kogu olulist informatsiooni eesti keele lihtlausetehituse kohta, vaid on ainult selleks aluseks, kust lähtudes tuleb edasi minna ja mitmes suunas.

Esiteks. Ühendades ühes ja samas tähenduses verbi erinevad elementaarlaused, mille vahel on ekvivalentsuvasuhe või mõni eriline asendusvahetuskord, üheks struktuuriks, saame lihtlausetehituse struktuuride kirjeldused, mis sisaldavad tunduvalt rohkem relevantset informatsiooni kui ühendamata elementaarlaused. Eelnevas esituses on mõned väga hädavajalikud ühendused juba tehtud, eriti just retsiiprookverbid elementaarlausetes puhul.

Teiseks. Elementaarlauseid saab laiendada, kui võtta juurde olulised fakultatiivsed elemendid. Just sel teel on võimalik praegused suured verbigrupid lahutada väiksemateks rühmadeks.

Kolmandaks. Tuleks võtta arvesse mõned väga olulised

semantilised tunnused. Eesti keeles on niisuguseks tunnusepaariks /-elus/. Sellest tunnusepaarist sõltub eesti keeles paljud. Nii näiteks on eesti keeles võimalik verbist moodustada impersonaali ja imperatiivi ainult siis, kui subjektil on tunnus /+elus/. Tunnuse /-elus/ puhul on verbil olemas üksnes 3. pööre, 1. ja 2. pööre puuduvad.

Neljandaks. Tuleb kaaluda, kas mitte arvata sekundaarse verbivormiga elementaarlausetehituse hulka verbaalsubstantiiviga elementaarlauseid. See tähendaks, et me teeksite vahet N-i ja Vn-i vahel. Näiteks $N^1 + \text{nom. V } N^2 + \text{kom.}$ (Peeter tegeles mootoriga), $N^1 + \text{nom. V } V^2 + \text{kom.}$ (Peeter tegeles loomade ravimisega). On selge, et iga verbi puhul ei saa elementaarlauses substantiivi asemel esineda verbaalsubstantiivi. Asja muudab raskeks see, et sobiva piiri tõmbamine tavalise substantiivi ja verbaalsubstantiivi vahel on üpris raske. Osa substantiive, mis morfoloogiliselt pole verbaalnoomenid, käituvad süntaktiliselt nagu verbaalnoomenid. Võrreldagu toimuma verbiga seotud substantiive lausetes Toimus laulmine. Toimus ülestõus. Toimus pidu. Toimus koosolek. Toimus rongkäik. Toimusid pulmad, mittevastuvõetavad on aga $^+ \text{Toimus laud}$. $^+ \text{Toimus jõgi}$. $^+ \text{Toimus lause}$. $^+ \text{Toimus printsip}$.

Elementaarlaused moodustavad ühe võimaliku aluse lihtlausetehituse kirjeldamiseks. On muidugi võimalik lähtuda ka mõnest muust alusest, kuid ei saa salata, et elementaarlaused annavad eesti keele lauseehituse uurijatele siiski lähtekoha, kust alustades on võimalik kirjeldada eesti keele lihtlausetehituse vormiküllust.

Kirjandus

- Greenberg, J. 1963, Some Universals of Grammar with Particular Reference to the Order of Meaningful Elements. - Universals of Language, Cambridge, Mass., lk. 58-90.
- Rätsep, H. 1969, On Form the Government Structure Types of Estonian Simple Verbs. - Generatiivse grammatika grupi aastakoosoleku teesid, Tartu, lk. 20-28.
- Rätsep, H. 1972a, Süvasituatsioonidest ja lausemallidest. - Emakeele Seltsi aastaraamat 18, Tallinn, lk. 55-68.
- Rätsep, H. 1972b, Eesti keele lihtlausemallidest ja nende esitamise meetodikast. - Keel ja struktuur 6, Tartu, lk. 26-86.
- Rätsep, H. 1973, Eesti keele väljendverbide olemusest. - Keel ja Kirjandus, nr. 1, lk. 24-30.

ELEMENTARY SENTENCES IN ESTONIAN

Huno Rätsep

Summary

The present article treats most essential elementary sentences characteristic of the Estonian simple verbs - all in all 345 elementary sentences.

Abstract sentence structure patterns with the minimum number of secondary parts of a sentence determined by the verb are meant under elementary sentences. Each verb determines one or more particular elementary sentences.

To form an elementary sentence as the basis for the concrete simple sentence all the elements not belonging to the central verb of the sentence (finite verb form) in the obligatory way are excluded from the sentence while symbols of the word class and morphological form or those of even more general substitution classes are substituted for the concrete word forms still present. On ways of notation and substitution classes in greater details see Rätsep 1969. As the presented elementary sentences prove, some essential formal peculiarities of the subject are determined by the verb and, consequently, the subject of the sentence also belongs to the elementary sentence.

The order of elements in the Estonian elementary sentence is not irrelevant. It is as important as some morphological elements. In the fixation of elementary sentences the neutral word order is stuck to. The analysis material reveals that, depending on the verb, there are two kinds of neutral word order in the Estonian elementary sentences. The patterns are as follows:

subject - verb - (secondary part)
(secondary part) - verb - subject
subject - verb - direct object - secondary part
subject - verb - secondary part - direct object

Due to the above fact the order of units has alongside morphological forms and substitution classes also been considered a differentiating marker in the Estonian elementary sentences.

The primary division of the Estonian elementary sentences is as follows: ordinary elementary sentences, elementary sentences with the secondary form of the verb and those with the subordinate clause or utterance. Each group is further divided into subgroups according to the number of places in the elementary sentences. In the cases when it was impossible to enumerate all the verbs determining certain elementary sentences and known to the author (because of the shortage of space), the enumeration ends in "etc." Each verb is followed by an exemplary sentence given in brackets. One illustrative characteristic exemplary sentence stands next to the elementary sentence.

The analysis reveals that the majority of the Estonian verbs require one of the three widely spread elementary sentences. They are:

N+nom. V (noun in the nominative - finite verb form),

N¹+nom. V N²+acc. (noun in the nominative - finite verb form - noun in the nominative or genitive or partitive),

N¹+nom. V N²+part. (noun in the nominative - finite verb form - noun in the partitive).

All other types cover a rather limited number of verbs. The Estonian elementary sentences consist of one to five places. Five-place elementary sentences are few in number and they are in most cases similar to phraseological units which are not considered in the present paper.